

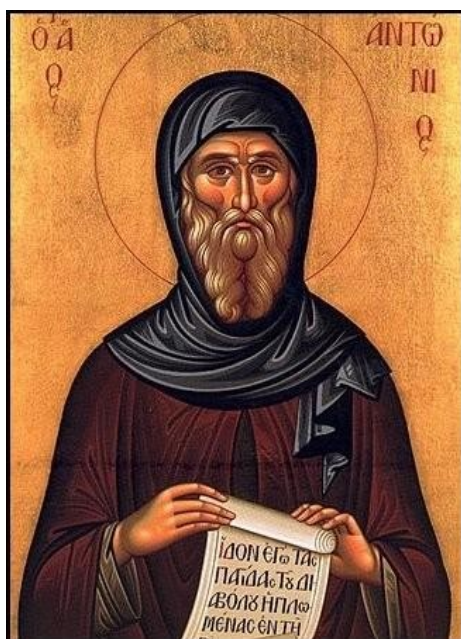
ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

επ
οα

ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΠΑΡΑΙΝΗΣΕΙΣ ΑΓΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ Υπο Αγίου Νικοδήμου Αγιορείτου

Αντώνιος ὁ μέγας πατήρ (της Ορθοδοξίας), ὁ κορυφαῖος στο χορὸ των ἀσκητῶν της ἐρήμου, ἤκμασε ἐπὶ της βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, γύρω στα 330 ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἦταν σύγχρονος τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, ὁ ὅποιος ἔγραψε κατὰ πλάτος καὶ βάθος τὸν βίον του.

Εἶχε ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τα πάθη καὶ ἔφθασε σε ἀκρότατα ὕψη ἀρετῆς καὶ ἀπάθειας.

Ονομάζει τὸν εαυτό του «ιδιώτην» καὶ ἦταν ἀγράμματος, εἶχε ὅμως διδάσκαλο ἀνωθεν τῆ σοφία τοῦ Πνεύματος, πού συνετίζει, σωφρονίζει καὶ φωτίζει ψαράδες καὶ «νηπίους» (ἀπλοῦς) ἀνθρώπους. Ἀπὸ τῆ σοφία αὐτῆ φωτισμένος καὶ εμπνευσμένος ἔδωκε καὶ ἄλλες πολλές ἱερές καὶ πνευματικές υποθήκες πού ἀφορούσαν διάφορες υποθέσεις, καθὼς καὶ σοφότατες ἀποκρίσεις (γεμάτες πνευματικότητα) σε διαφόρους χριστιανούς, πού ζητούσαν νὰ ωφεληθοῦν ψυχικά, ὅπως φαίνεται σε πολλὰ μέρη των «Γεροντικῶν» βιβλίων. Ἄλλα ἔκτος ἀπ' αὐτές ἀφησε ὁ αοίδιμος καὶ τα ἑκατὸν εβδομήκοντα «κεφάλαια» πού περιλαμβάνονται στο βιβλίον αὐτό.

Ότι τα κεφάλαια αυτά είναι καθαρό γέννημα της «θεοειδούς» διανοίας του το επιβεβαιώνει, έκτος των άλλων, και ο οσιομάρτυς Πέτρος από την Δαμασκό. Άλλα και το ύφος της φρασεολογίας όχι μόνον αφαιρεί κάθε αμφιβολία, άλλα και κραυγάζει σ' όσους τα μελετούν από περιέργεια πώς είναι σύγχρονα της ιεράς εκείνης αρχαίας εποχής (του αγίου Πατρός).

Δεν πρέπει συνεπώς ν' άπορη κανείς αν χάριν της απλότητας ξέφυγε το φραστικό ύφος και είναι κάπως παραμελημένο και αρχαϊκό.

Το θαυμαστόν είναι ότι με την τόση απλότητα της φράσεως προσφέρεται τόσο μεγάλη σωτηρία και ωφέλεια σ' όσους τα διαβάζουν. Πόσο ζωνή πειστικότητα έχουν πραγματικά οι παραινέσεις αυτές!

Πόση γλύκα στάζουν και γενικά πώς αναβρύζουν το χρηστό ήθος και την σωστή ευαγγελική πολιτεία!

Πάντως θα τη γνωρίσουν την ηδονή τους όσοι θα γευθούν το πνευματικό αυτό μέλι στο «νοητό φάρυγα» της διανοίας τους.

ΠΕΡΙ ΗΘΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΣΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

1. Η ΛΟΓΙΚΗ ΤΗΣ ΘΕΟΣΕΒΕΙΑΣ

Οι άνθρωποι καταχρηστικά λέγονται λογικοί. Δεν είναι λογικοί όσοι έμαθαν απλώς τα λόγια και τα βιβλία των αρχαίων σοφών, άλλ' όσοι έχουν τη λογική ψυχή και μπορούν να διακρίνουν ποιο είναι το καλό και ποιο το κακό και αποφεύγουν τα πονηρά και βλαβερά στην ψυχή, τα δε αγαθά και ψυχωφελή τα αποκτούν πρόθυμα με τη μελέτη και τα εφαρμόζουν με πολλή ευχαριστία προς τον Θεό. Αυτοί μόνον πρέπει να λέγονται αληθινά λογικοί άνθρωποι.

2. Ο ΑΛΗΘΙΝΑ ΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ο αληθινά λογικός άνθρωπος ένα μόνο ζήλο έχει: να πείθεται και να αρέσει στο Θεό των όλων.

Σ' αυτό και μόνον πρέπει να εκπαιδεύει την ψυχή του, ώστε ν' αρέσει στο Θεό, ευχαριστώντας για την τόσο μεγάλη Του πρόνοια και ρύθμιση των όλων, οτιδήποτε κι' αν του τύχη στη ζωή του.

Γιατί είναι άτοπο, τους μεν Ιατρούς, πού μας δίδουν και πικρά και

δυσάρεστα φάρμακα, να τους ευχαριστούμε για την υγεία του σώματος μας, προς τον Θεόν δε να είμαστε αχάριστοι για τα πράγματα πού μας φαίνονται δυσάρεστα και δύσκολα, και να μην ξέρομαι ότι όλα γίνονται όπως πρέπει και προς το συμφέρον μας κατά την Πρόνοια Του.

Ἡ γνώσις (του θελήματος του Θεού) και ἡ πίστη στο Θεό είναι ἡ σωτηρία καί ἡ τελειότης της ψυχῆς.

3. ΟΙ ΜΕΓΙΣΤΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΜΑΣ

Την εγκράτεια, την ανεξικακία, την σωφροσύνη, την καρτερία, την υπομονή και τα ὅμοια τους, τις ἔχουμε πάρει σαν μέγιστες καί ενάρτετες δυνάμεις ἀπό το Θεό. Αυτές αντιπαρατάσσονται καί αντιστέκονται καί βοηθοῦν σε ὅλες εκείνες τις δυσκολίες πού προέρχονται εκείθεν (ἀπό τον αντικείμενων εχθρό - τον διάβολο).

Εάν τις γυμνάζομαι καί τις ἔχομε πρόχειρες τις δυνάμεις αυτές, τότε πια τίποτε δεν φαίνεται να μας γίνεται δύσκολο ἢ οδυνηρό ἢ ἀφόρητο, γιατί αναλογιζόμαστε πώς ὅλα είναι ἀνθρώπινα καί νικῶνται ἀπό τις (παραπάνω) ἀρετές πού ἔχομε μέσα μας.

Αυτό δεν το σκέπτονται οι ψυχικά ἀνόητοι. Διότι οὔτε καν λογαριάζουν πώς ὅλα γίνονται καλά καί ὅπως πρέπει προς το συμφέρον μας, για να λάμψουν τελείως οἱ ἀρετές καί να στεφανωθούμε (βραβευθούμε) ἀπό το Θεό.

4. Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

(Θα εἶσαι πνευματικός ἀνθρώπος), ὅταν λογαριάζεις για φαντασία καί μόνον καί μάλιστα ὀλιγοχρόνια την ἀπόκτηση χρημάτων καί την ἀφθονη χρησιμοποίησι τους, καί ὅταν γνωρίζεις ὅτι ἡ ἐνάρετη καί ἀρεστή στο Θεό πολιτεία διαφέρει πολύ ἀπό τον πλούτο.

Ὅταν το μελετᾷς αυτό ἀσφαλῶς καί το διατηρεῖς στη μνήμη σου, δεν θα στενάξεις, δεν θα θρηνήσεις καί δεν θα κατηγορήσεις κανέναν, ἀλλά για ὅλα θα ευχαρίστησης το Θεό, βλέποντας τους χειρότερους ἀπό σένα να στηρίζονται στα λόγια καί στα χρήματα.

(Ἐχε υπ' ὄψη σου ὅτι τα χρήματα) είναι το χειρότερο πάθος της ψυχῆς, καθῶς καί ἡ ἐπιθυμία, ἡ δόξα καί ἡ ἀγνοία.

5. ΤΙ ΚΑΝΕΙ Ο ΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ὁ λογικός ἀνθρώπος εξετάζοντας τον εαυτό του, δοκιμάζει ποια πράγματα του πρέπουν και τον συμφέρουν, ποια είναι ζητήματα της ψυχῆς και ὠφέλιμα και ποια ξένα προς την ψυχή. Ἔτσι ἀποφεύγει ὅσα

βλάπτουν την ψυχή, διότι του είναι ξένα και τον χωρίζουν από την αθανασία.

6. ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ Η ΜΕΤΡΙΑ ΖΩΗ

Όσον μετριότερα ζει κανείς, τόσο ευτυχέστερος είναι (ευδαίμων), γιατί δεν φροντίζει για πολλά, για δούλους, γεωργούς και ν' απόκτηση ζώα. Διότι όταν προσηλωνόμαστε σ' αυτά και περιπέσομε αργότερα στις δυσχέρειες πού τα επακολουθούν κατηγορούμε το Θεό (ως αίτιον). Από την αυθαίρετη αυτή επιθυμία μας (τον πλούτο) ποτίζεται ό θάνατος και έτσι πλανημένοι μένομε στο σκοτάδι της αμαρτωλής ζωής, χωρίς να μπορούμε να αναγνωρίσουμε τους εαυτούς μας.

7. ΔΥΣΚΟΛΗ ΑΛΛΑ ΚΑΤΟΡΘΩΤΗ Η ΑΡΕΤΗ

Πρέπει να μη λέμε ότι δεν είναι δυνατόν στον άνθρωπο να επιτύχη ενάρετο βίο, αλλά μόνον ότι δεν είναι εύκολο. Ούτε είναι εύκολο να το αντιληφθούν αυτό οι τυχόντες άνθρωποι. Συμμετέχουν σε ενάρετη ζωή όσοι είναι ευσεβείς και έχουν νουν θεοφιλή (πού σκέπτονται όπως αρέσει στο Θεό). Γιατί ό κοινός νους είναι κοσμικός (σκέπτεται κατά το θέλημα του ανθρώπου) και ευμετάβολος, πού παρέχει νοήματα αγαθά και κακά, αφού επηρεάζεται από τα φυσικά πράγματα και ρέπει προς την ύλη.

Ενώ ό θεοφιλής νους τιμωρεί την κακία, την οποία ενσωματώνονται αυτοπροαίρετα οί άνθρωποι από ραθυμία.

8. ΟΙ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΙ

Οί αγράμματοι και ακαλλιέργητοι άνθρωποι θεωρούν τα λόγια γελοίο πράγμα, και δεν θέλουν να τ' ακούνε, επειδή ελέγχεται ή αγραμματοσύνη τους, και θέλουν να είναι όλοι όμοιοι τους.

Κατά τον ίδιο τρόπο και όσοι ζουν και συμπεριφέρονται ακόλαστα φροντίζουν (να αποδείξουν ότι) όλοι είναι χειρότεροι τους, νομίζοντας πώς από το πλήθος των κακών θα επιτύχουν το ακατηγόρητο για τους εαυτούς των.

Ή άτονη (χαλαρή και νωθρή) ψυχή (τους) θολώνει από την κακία πού περιλαμβάνει ασωτία, υπερηφάνεια, απληστία, οργή, προπέτεια, λύσσα, φόνο, οδυρμό, φθόνο, πλεονεξία, αρπαγή, πόνο, ψευδός, ηδονή, οκνηρία, λύπη, δειλία, αρρώστια, μίσος, κατηγορία, αδυναμία, πλάνη, άγνοια, απάτη, λήθη Θεού.

Με τέτοια και παρόμοια (κακίες) τιμωρείται ή άθλια ψυχή που χωρίζει

τον εαυτό της από το Θεό.

9. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΡΕΤΗΣ

Αυτοί που λένε πως θέλουν να ζήσουν την ενάρετη και ευλαβή και ένδοξη ζωή δεν πρέπει να κρίνονται από το πλαστό ήθος (εξωτερική συμπεριφορά), ούτε από την ψεύτικη πολιτεία, αλλά να κρίνονται από τα ίδια τα έργα τους, όπως οι τεχνίτες ζωγράφοι και ανδριαντοπλάστες, διότι αυτά δείχνουν θετικά την ενάρετη και θεοφιλή πολιτεία τους και από το εάν αποστρέφονται σαν παγίδες όλες τις πονηρές ηδονές (πράγμα που δείχνει αρνητικά την ενάρετη πολιτεία τους).

10. Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΗΣ

Απ' αυτούς που σκέπτονται σωστά θεωρείται κακότυχος ο πλούσιος και ευγενής, όταν δεν έχει καλλιέργεια ψυχική και όλες του βίου τις αρετές. Όπως (αντίθετα) ο φτωχός και τυχόν δούλος θεωρείται ευτυχής, αν είναι στολισμένος με παιδεία (της ψυχής) και με αρετή του (βίου.) Όπως περιπλανώνται οι ξένοι στους δρόμους, έτσι καταστρέφονται και χάνονται, πλανεμένοι από τις επιθυμίες και όσοι δεν δείχνουν επιμέλεια για ενάρετη ζωή.

11. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΠΟΙΟΣ

Ανθρωποποιός πρέπει να λέγεται αυτός που μπορεί τους απαίδευτους να τους ημερώσει, για ν' αγαπήσουν τα έργα του λόγου και την παιδεία. Κατά τον ίδιο τρόπο κι' εκείνοι που αναμορφώνουν αυτούς που ζουν ακόλαστη ζωή και τους μεταστρέφουν στην ενάρετη και αρεστή στο Θεό διαγωγή, πρέπει να λέγονται ανθρωποποιεί, αφού αναπλάθουν τους ανθρώπους.

Διότι πραότης και εγκράτεια, είναι η ευτυχία και αγαθή ελπίδα στις ψυχές των ανθρώπων.

12. ΠΩΣ ΝΟΙΩΘΟΥΜΕ ΤΑ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ

Πρέπει οι άνθρωποι στα ήθη και την πολιτεία τους, να συμπεριφέρονται αληθινά, όπως αξίζει. Διότι όταν κατορθωθεί αυτό, εύκολα κατανοούνται και τα περί Θεού. Διότι (τότε καταλαβαίναμε ότι) όποιος σέβεται το Θεό με όλη του την καρδιά και την πίστη, λαμβάνεται πρόνοια παρά του Θεού να κυριαρχεί του θυμού και της επιθυμίας. Διότι όλων των κακών αίτια (συνεπώς και της κακής συμπεριφοράς) είναι η επιθυμία και ο θυμός.

13. ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΘΡΩΠΟΣ

Άνθρωπος λέγεται ή ο λογικός ή εκείνος που ανέχεται (δέχεται) να διορθωθεί. Ο αδιόρθωτος καλείται απάνθρωπος, διότι αυτό (η αδιορθωσιά) είναι χαρακτηριστικό των απάνθρωπων. Κάτι τέτοιους καλόν είναι να τους αποφεύγομε. Γιατί αυτοί που συζούν με την κακία, δεν επιτρέπεται να καταταγούν ποτέ μεταξύ των αθανάτων (πνευματικών ανθρώπων - η κακία είναι υλική, θνητή κατάσταση).

14. ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΚΟ

Αυτό που μας κάνει άξιους να ονομαζώμεθα άνθρωποι, είναι να έχομε μαζί μας παρούσα την αληθινή λογική. Όταν μας λείπει το λογικό, τότε διαφέρομε από τα άλογα ζώα, μόνον ως προς την διάπλαση του σώματος και τη φωνή. Ας αναγνωρίσει λοιπόν ο μυαλωμένος άνθρωπος, ότι (εξ αιτίας του λογικού, του πνευματικού του μέρους) είναι αθάνατος και θα μισήσει (τότε) κάθε αισχρή επιθυμία, που γίνεται αιτία του (πνευματικού) θανάτου στους ανθρώπους.

15. ΑΛΗΘΙΝΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Όπως κάθε τέχνη διαμορφώνει διακοσμητικά την ύλη που χρησιμοποιεί κι' επιδεικνύει έτσι την αρετή της, όπως π.χ. αυτός που επεξεργάζεται το ξύλο ή ο άλλος το χαλκό και άλλος το χρυσό και τον άργυρο, έτσι κι εμείς, όταν ακούμε για την καλή ζωή και την ενάρετη και αρεστή στο Θεό συμπεριφορά, οφείλομε να φανερώνουμε ότι είμαστε στ' αλήθεια άνθρωποι, δηλαδή όντα λογικής ψυχής (στη διάθεση και στις αντιδράσεις μας) και όχι μονάχα ως προς τη διάπλαση του σώματος. Η αληθινά λογική και θεοφιλής ψυχή, γνωρίζει αμέσως ποια θέση να πάρει σ' όλα τα ζητήματα της ζωής. Και παρακαλεί τρυφερά για επιείκεια το Θεό και Τον ευχαριστεί ειλικρινά γιατί όλη της η ορμή και η διάνοια είναι προς το Θεό.

16. ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Όπως οι κυβερνήτες κατευθύνουν σκόπιμα το πλοίο ώστε να μη το προσαράξουν σε ύφαλο πέτρα ή σε κάποιον σκόπελο, έτσι και όσοι έχουν ζήλο για την ενάρετη ζωή, ας εξετάζουν με επιμέλεια ποια πρέπει να κάνουν και ποια ν' αποφεύγουν. Και να θεωρούν ότι τους συμφέρουν οι αληθινοί και θείοι νόμοι, ώστε να κόψουν τις πονηρές ενθυμήσεις (λογισμούς) της ψυχής.

17. ΧΑΛΙΝΑΓΩΓΗΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Όπως οι κυβερνήτες και οι αμαξηλάτες με προσοχή και επιμέλεια κατορθώνουν το ταξίδι τους, έτσι και όσοι επιμελούνται την ορθή και ενάρετη ζωή πρέπει να μελετούν και να φροντίζουν πως θα ζήσουν όπως πρέπει και αρέσει στο Θεό. Διότι αυτός που θέλει και που εννόησε, ότι μπορεί (να το κάνει αυτό) πιστεύοντας, αυτός προχωρεί στην αφθαρσία.

18. Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ελεύθερους να νομίζεις όχι αυτούς που είχαν την τύχη να είναι ελεύθεροι, αλλά αυτούς που είναι στη ζωή και στους τρόπους ελεύθεροι (από τα πάθη). Δεν πρέπει δηλαδή να ονομάζονται αληθινά ελεύθεροι οι άρχοντες, όταν είναι πονηροί ή ακόλαστοι, γιατί είναι δούλοι των υλικών παθών. Ελευθερία και ευτυχία είναι (εσωτερικό ζήτημα) της ψυχής, (είναι) η γνήσια καθαρότης της ψυχής και η καταφρόνησης των πρόσκαιρων.

19. Η ΧΡΗΣΤΗ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ

Θύμιζε πάντα στον εαυτό σου, τι είναι ανάγκη να δείχνεις αδιάκοπα ποιος είσαι, αλλά με τη χρηστή συμπεριφορά και κυρίως με τα έργα σου. Διότι έτσι και τους γιατρούς οι άρρωστοι, όχι από τα λόγια, άλλα από τα έργα τους βρίσκουν και τους αναγνωρίζουν για σωτήρες και ευεργέτες.

20. ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΡΕΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Γνωρίσματα της λογικής και ενάρετης ψυχής, είναι το βλέμμα, το βάδισμα, η φωνή, το γέλιο, ο τόπος που συχνάζει, οι άνθρωποι που συναναστρέφεται. Όλα αυτά έχουν αλλάξει εντελώς (στην ενάρετη ψυχή) κι έχουν προσαρμοσθεί προς το ευπρεπέστερο. Γιατί ο θεοφιλής νους των ψυχών αυτών, σαν ανύσταχτος θυρωρός, αποκλείει να μπαίνουν τα κακά και αισχρά υπονοούμενα (σε κάθε τέτοιο γνώρισμα).

21. Η ΨΥΧΗ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΑΙ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΑ

Εξέταζε ότι σε άφορα και βγάξε δοκιμασμένες αποφάσεις (για τη στάση που θα τηρήσεις στο κάθε τι). Διότι οι άρχοντες και οι δεσπότες έχουν εξουσία μόνον του σώματος και όχι βέβαια της ψυχής. Να σου είναι μάλιστα αυτή η αρχή, πρόχειρη δια παντός. Συνεπώς, αν διατάσσουν φόνους ή τίποτε άτοπα ή άδικα και ψυχοβλαβή, δεν πρέπει να πειθαρχείτε σ' αυτούς, έστω κι αν βασανίζουν το σώμα. Διότι ο Θεός δημιούργησε την ψυχή ελεύθερη και αυτεξούσια, για (να αποφασίζει) όσα πράττει, τα καλά ή τα κακά.

22. Η ΑΠΟΦΥΓΗ ΔΑΙΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Η λογική ψυχή φροντίζει με επιμέλεια να μένη απαλλαγμένη από αδιέξοδο (κακοτοπία), από τύφο (τυφλή υπερηφάνεια), αλαζονεία (ματαιοδοξία), απάτη, φθόνο, αρπαγή και τα όμοια, όσα είναι έργα δαιμόνων ή πονηρής προαιρέσεως. Όλα αυτά κατορθώνονται με σπουδαία φροντίδα και επίμονη μελέτη, από τον άνθρωπο που κυβερνά τις επιθυμίες του, ώστε να μη τον παρορμούν σε φαύλες ηδονές.

23. Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

(Ακόμη και) αυτοί που ασκητεύουν λίγο και όχι τέλεια και από κινδύνους απαλλάσσονται και δεν έχουν ανάγκη από φύλακες. Νικώντας δε την επιθυμία στο κάθε τι βρίσκουν το δρόμο προς τον Θεό εύκολα κι ευτυχισμένα.

24. ΟΙ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΕΣ

Οι λογικοί άνθρωποι δεν είναι αναγκαίο να δίνουν προσοχή στις πολλές συναναστροφές, αλλά στις ωφέλιμες, τις οποίες κατευθύνει το θέλημα του Θεού, διότι έτσι προχωρούν πάλιν οι άνθρωποι σε ζωή και σε φως αιώνιο.

25. ΤΡΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΕΟΦΙΛΟΥΣ ΒΙΟΥ

Όσοι επιζητούν ενάρετη και θεοφιλή ζωή, πρέπει να έχουν απαλλαγή από την οίηση και από κάθε κούφιο: και ψεύτικη Ιδέα και να φροντίζουν επιμελώς για χρηστή διόρθωση της ζωής και της γνώμης τους. Διότι ο θεοφιλής και αμετάβλητος (ο σταθερός σ' αυτό) νους, είναι στοιχείων εξυψώσεως και δρόμος προς τον Θεό.

26. Η ΑΙΤΙΑ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ

Ουδέν όφελος να μαθαίνει κανείς τους λόγους (και τις αιτίες των πραγμάτων), εάν απουσιάζει (από τη μάθηση αυτή) η ενάρετη και στο Θεό αρεστή πολιτεία της ψυχής. Αιτία πάντων των κακών είναι η πλάνη, η απάτη (της κούφιας γνώσεως) και η αγνωσία του Θεού.

27. ΠΩΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΘΕΟΦΙΛΕΙΣ

Η εξάσκησης του καλλίστου (ενάρετου) βίου και η επιμέλεια της ψυχής, δημιουργούν τους αγαθούς και αγαπητούς εις τον Θεόν ανθρώπους. Διότι εκείνος που ζητεί τον Θεό, τον βρίσκει, νικώντας την επιθυμία σ' όλα τα ζητήματα και μη ξεκολλώντας από την προσευχή. Μόνον αυτός δεν φοβάται

τους δαίμονας (που απεχθάνονται τον ενάρετο βίο).

28. Η ΑΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΒΙΟΤΙΚΕΣ ΕΛΠΙΔΕΣ

Όσοι εξαπατώνται (και παρασύρονται) από ελπίδες βιοτικών απολαύσεων, αν και γνωρίζουν σε όλο το βάθος, όσα πρέπει να γίνουν για τη θεάρεστη ζωή, (και δεν τα εφαρμόζουν), αυτοί παθαίνουν κάτι παρόμοιο μ' εκείνους, που αγόρασαν μεν (τα φάρμακα και) τα όργανα της ιατρικής, αλλά ούτε γνωρίζουν, ούτε φροντίζουν να τα χρησιμοποιήσουν.

Ωστε για τα αμαρτήματα που πράξαμε, ουδέποτε να κατηγορούμε ούτε την αιτία τους, ούτε άλλον κανέναν, αλλά τους εαυτούς μας. Διότι εάν αυτή η ίδια η ψυχή θέλει να αδιαφορεί (πνευματικά, δηλαδή να αμελή την εφαρμογή της ενάρετης ζωής), τότε δεν μπορεί να είναι ανίκητη.

29. Ο ΤΡΟΠΟΣ ΓΝΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Σ' εκείνον που δεν γνωρίζει να διακρίνει τι είναι το αγαθόν και ποιο είναι το κακό, δεν του επιτρέπεται να κρίνει τους αγαθούς και κακούς. Διότι ο άνθρωπος που γνωρίζει τον Θεόν, είναι αγαθός κι αν δεν είναι αγαθός, τίποτα δεν γνωρίζει, ούτε θα μάθη ποτέ τίποτα. Διότι το αγαθόν είναι τρόπος γνώσεως του Θεού.

30. Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΠΟΝΤΩΝ

Οι αγαθοί και θεοφιλείς (αγαπημένοι από το Θεό) άνδρες, ελέγχουν περί του κακού κατά πρόσωπον παρόντος τους ανθρώπους. Εάν δεν είναι παρόντες, δεν τους κακολογούν. Αλλ' ούτε και σ' αυτούς που επιχειρούν να ειπούν κάτι (κακό κατά των απόντων) το επιτρέπουν.

31. ΟΧΙ ΤΡΑΧΥΤΗΤΑ ΤΡΟΠΩΝ

Κατά τις συναναστροφές να αποφεύγεται κάθε τραχύς τρόπος, διότι τους λογικούς ανθρώπους ταιριάζει να τους στολίζει η ντροπή και η σωφροσύνη, περισσότερο από τας παρθένους. Άλλωστε ο θεοφιλής νους, είναι φως που φωτίζει λαμπρά την ψυχή από όλες τις μεριές, όπως ο ήλιος το σώμα.

32. ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΥΛΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Σε κάθε ψυχικό πάθος (πνευματικό πρόβλημα) που σου συσσωρεύεται (και δεν ξέρεις πως να το τακτοποιήσεις), θυμήσου ότι όσοι ορθοφρονούν και θέλουν να βάλουν τα ζητήματά τους στην πρέπουσα θέση και με ασφάλεια, απ' αυτούς δεν θεωρείται γλυκεία η απόκτηση φθαρτών χρημάτων

(πραγμάτων), αλλά οι ορθές και αληθινές απόψεις (για κάθε ζήτημα και μάλιστα για τα μεγάλα θέματα: του προορισμού μας επί της γης, της λυτρώσεως από την αμαρτία και της σωτηρίας της ψυχής). Αυτές τους κάνουν ευτυχείς. Διότι ο μεν πλούτος και κλέβεται και αρπάζεται από δυνατότερους και μόνον η αρετή της ψυχής είναι κτήμα και εξασφαλισμένο και απαραβίαστο, που και μετά θάνατον σώζει όσους την έχουν αποκτήσει. Όταν σκέπτονται έτσι, δεν τους συναρπάζουν οι φαντασιοπληξίες του πλούτου και των λοιπών απολαύσεων.

33. Ο ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΕΝΟΣ ΠΟΥ ΑΡΕΣΕΙ ΣΤΟ ΘΕΟ

Δεν πρέπει οι άστατοι και απαίδευτοι να αποδοκιμάζουν τους γραμματισμένους. Γραμματισμένος είναι ο άνθρωπος που αρέσει στο Θεό, εκείνος, που ως επί το πλείστον σιωπά ή συζητεί για ολίγα και αναγκαία και αρεστά εις τον Θεόν.

34. Η ΤΡΟΦΗ ΠΟΥ ΑΠΟΘΕΩΝΕΙ ΤΗΝ ΨΥΧΗ

Όσοι επιδιώκουν την ενάρετη και θεοφιλή πολιτεία, φροντίζουν για τις αρετές της ψυχής, γιατί τους είναι δικό τους κτήμα και αιώνια απόλαυσης. Τα πρόσκαιρα τα απολαμβάνουν εφ' όσον είναι δυνατόν και όπως ο Θεός δίνει και θέλει, χρησιμοποιώντας τα με χαρά και ευχαριστώντας με όλη τους την καρδιά, έστω κι αν είναι μέτρια. Διότι με τα πολυτελή φαγητά, τρέφονται τα σώματα σαν υλικά. Την ψυχή όμως την αποθεώνει η γνώσης (του θελήματος) του Θεού και η εγκράτεια, η αγαθότητα και η ευεργεσία, η ευσέβεια και η πραότητας.

35. Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ

Όσοι από τους ισχυρούς της γης αναγκάζουν (τους άλλους) να επιχειρούν άτοπες και ψυχοβλαβείς πράξεις, δεν μπορούν να κυριαρχήσουν στην ψυχή, που έχει δημιουργηθεί αυτεξούσια. Το σώμα δεσμεύουν, αλλ' όχι και την προαίρεση (τη διάθεση), της οποίας κύριος έχει ορισθεί ο λογικός άνθρωπος, από τον κτίσαντα Θεόν, ο οποίος είναι ισχυρότερος πάσης εξουσίας και ανάγκης και πάσης δυνάμεως.

36. Η ΑΠΩΛΕΙΑ ΥΛΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Όσοι νομίζουν δυστυχία το χάσιμο των χρημάτων ή τέκνων ή δούλων ή οποιασδήποτε άλλης υπάρξεως (προσώπου ή πράγματος), ας γνωρίζουν, ότι πρώτα - πρώτα πρέπει να αρκούνται σε όσα τους δίδονται από το Θεό. Κι όταν είναι ανάγκη να τα αποδώσουν, να το κάνουν πρόθυμα και με

ευγνωμοσύνη, χωρίς καθόλου να κακιώνουν για τη στέρησή τους ή μάλλον για την επιστροφή. Διότι, αφού μεταχειρίστηκαν πράγματα που δεν είναι δικά τους, πάλιν τα επέστρεψαν.

37. Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΓΝΩΜΗ ΔΕΝ ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Έργον χρηστού ανθρώπου είναι να μη πουλά την ελεύθερη γνώμη, αποβλέποντας να λάβει χρήματα, έστω κι αν τύχη να είναι πάρα πολλά, όσα προσφέρονται. Διότι τα βιοτικά μοιάζουν με όνειρο και οι φαντασίες του πλούτου είναι άδηλες (δεν ξέρεις που θα καταλήξουν), και ολιγοχρόνιες.

38. Η ΛΑΜΨΗ ΤΗΣ ΕΝΑΡΕΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Οι αληθινοί άνθρωποι ας επιδιώκουν να πολιτεύονται αξιαγάπητα στο Θεό και ενάρετα τόσον πολύ, ώστε να διαλάμπει ο ενάρετος βίος τους, μεταξύ των άλλων ανθρώπων, όπως ακριβώς (φροντίζουν να) μπαίνει μικρή (ταινία από) πορφύρα, επάνω στα άσπρα μέρη των ενδυμάτων για στολισμό, για να λάμπουν ξέχωρα και ν' αναγνωρίζονται, γιατί έτσι επιμελούνται ασφαλέστερα τις αρετές της ψυχής.

39. Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ

Οι φρόνιμοι άνθρωποι πρέπει να εξετάζουν καλά τη δύναμη και τον καταρτισμό της ψυχικής αρετής που υπάρχει μέσα τους και έτσι να προετοιμάζονται για ν' αντιστέκονται στα πάθη που απανταίνουν, ανάλογα με την (ηθική και πνευματική) δύναμη που υπάρχει στον εαυτό τους, δωρισμένη σ' αυτούς εκ φύσεως από τον Θεόν.

Η δύναμις που αντιστέκεται προς μεν το κάλλος και προς κάθε επιθυμία ψυχοβλαβή είναι η εγκράτεια προς τους κόπους και τη φτώχεια, η καρτερία και προς την κοροϊδία και το θυμό, η ανεξικακία και τα παρόμοια.

40. ΠΩΣ ΑΠΟΚΤΑΤΑΙ Η ΣΟΦΙΑ

Να γίνει ξαφνικά κανείς αγαθός και σοφός είναι αδιανόητο, αλλά (είναι δυνατόν) με κουραστική μελέτη, συνεργασία και συναναστροφή και με την πείρα, τον καιρό και την άσκηση και την επιθυμία του αγαθού έργου. (Ο καρπός που αποδίδει) ο αγαθός και θεοφιλής άνθρωπος, που αληθινά γνωρίζει τον Θεόν, (είναι ότι) δεν σταματά να κάνη αφθόνως πάντα όσα αρέσουν στον Θεό. Σπάνια όμως ευρίσκονται τέτοιοι άνθρωποι.

41. Ο ΚΑΤΑΡΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΠΛΟΪΚΩΝ

Οι απλοϊκότεροι άνθρωποι δεν πρέπει να απελπίζονται και να παραμελούν

εντελώς τη θεοφιλή και ενάρετη πολιτεία και να την καταφρονούν, θεωρώντας την ακατόρθωτη και ακατάληπτη γι' αυτούς. Αλλά πρέπει να μελετούν κατά δύναμιν και να δείχνουν επιμέλεια για τον (ψυχικό) εαυτό τους. Διότι, έστω κι αν δεν μπορούν στο έπακρον, ανάλογα με την αρετή τους, ν' αποκτήσουν και τη σωτηρία, όμως, με την μελέτη και την επιθυμία (γι' αυτήν), ή θα γίνουν καλλίτεροι ή δεν θα γίνουν χειρότεροι, πράγμα που δεν είναι και μέτριο όφελος της ψυχής.

42. ΛΟΓΙΚΟΙ ΚΑΙ ΑΝΟΗΤΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ο άνθρωπος, κατά το λογικό μέρος, συνδέεται με την ανείπωτη (την ανέκφραστη) και θεία δύναμη και κατά το σωματικό συγγενεύει προς τα ζώα. Κάτι λίγοι όμως, όσοι είναι τέλειοι άνθρωποι και λογικοί, επιδιώκουν σοβαρά νάχουν και την γνώμη και την (παραπάνω) συγγένεια προς τον Θεό και Σωτήρα. Κι αυτό το δείχνουν με τα έργα και την ενάρετη πολιτεία (τους). Αλλά οι περισσότεροι άνθρωποι, οι ψυχικά ανόητοι, αφού εγκατέλειψαν εκείνη τη θεϊκή και αθάνατη υιοθεσία, ρέπουν πια προς τη νεκρή και κακότυχη και ολιγοχρόνια συγγένεια του σώματος (τη σωματική συγγένεια προς τα ζώα) φρονώντας τα σαρκικά, σαν τα άλογα ζώα, ανάβοντας από τις ηδονές κι έτσι χωρίζουν τους εαυτούς των από το Θεό και σύρουν την ψυχή από τους ουρανούς, κάτω στο βάραθρο, με αιτία τα (κατώτερα) θελήματα της.

43. Η ΠΗΓΗ ΤΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

Ο λογικός άνθρωπος, εφ' όσον θυμάται τη μετουσία και συνάφεια (του) προς το θείον, δεν θα αγαπήσει ποτέ κανένα γήινο ή ταπεινό, αλλά έχει το νου στραμμένο στα ουράνια και αιώνια. Γνωρίζει ακόμη, ότι η θέλησης του Θεού είναι το να σωθεί ο άνθρωπος, γιατί αυτή (η θέλησης του Θεού) είναι αιτία όλων των καλών και πηγή των αιώνιων αγαθών στους ανθρώπους.

44. ΟΙ ΚΑΚΕΣ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΕΣ

Όταν βρεις κάποιον να φιλονικεί και να αντιμάχεται την αλήθεια και τα ολοφάνερα (πράγματα), πάψε τη φιλονικία και αποχώρησε, φύγε απ αυτόν, μιας και απολιθώθηκε το μυαλό του (δεν νοιώθει). Διότι όπως τα καλά κρασιά τα αχρηστεύει το χαλασμένο νερό, κατά τον ίδιο τρόπο και τους ενάρετους, στην πράξη και στη γνώμη, τους διαφθείρουν (τους καταστρέφουν) οι κακές συναναστροφές.

45. Η ΑΜΕΛΕΙΑ ΕΜΠΟΔΙΟ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Αν καταβάλλομαι κάθε επιμέλεια και μηχανευόμαστε τα πάντα, για ν' αποφύγομε τη σωματική απονέκρωση, πόσο μάλλον οφείλαμε να σπουδάζομε, πως ν' αποφύγομε την ψυχική απονέκρωση' διότι σ' όποιον θέλει να σωθεί, δεν υπάρχει κανένα άλλο εμπόδιο, παρά μόνο η αμέλεια και η οκνηρία της ψυχής.

46. ΛΟΓΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Θεωρούνται πως δεν είναι καλά, όσοι δυσκολεύονται να εννοήσουν τα συμφέροντα και τις σωστές κουβέντες. Όσοι πάλιν, μολονότι κατανοούν την αλήθεια, όμως χωρίς εντροπή (την αμφισβητούν και μάλιστα) φιλονικούν, αυτών έχει νεκρωθεί το λογικό, έχει αποθηριωθεί ο τρόπος τους (συμπεριφέρονται σαν θηρία) και δεν γνωρίζουν τον Θεό, ούτε έχει φωτιστή η ψυχή τους.

47. Ο ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΛΑΣΜΑΤΑ

Τα γένη των ζώων τα έπλασε ο Θεός με το λόγο Του, για τις αλλεπάλληλες ανάγκες, άλλα για τροφή κι' άλλα με σκοπό να υπηρετήσουν (τον άνθρωπο). Τον άνθρωπο τον δημιούργησε θεατή όλων αυτών και των έργων τους και ευγνώμονα εξηγητή (δηλ. διευθυντή και ερμηνευτή τους).

Ας προσέχουν λοιπόν οι άνθρωποι, μήπως πεθάνουν χωρίς να δουν και χωρίς να εννοήσουν τον Θεόν και τα έργα Του, όπως τα άλογα θηρία. Πρέπει μάλιστα να γνωρίζει ο άνθρωπος, ότι ο Θεός δύναται τα πάντα. Τίποτε πάλιν δεν του εναντιώνεται, γιατί δύναται τα πάντα, άλλα και, εκ του μη όντως, όλα όσα θέλει τα δημιούργησε και τα κάνει, με το λόγο Του, για σωτηρία των ανθρώπων.

48. ΤΑ ΟΥΡΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΙΓΕΙΑ

Τα ουράνια είναι αθάνατα, από την αγαθότητα που υπάρχει μέσα τους, ενώ τα επίγεια έγιναν θνητά, διότι υπάρχει μέσα τους η αυθαίρετη κακία, η οποία πιάνει τους ανόητους από την οκνηρία τους και από τη (θεληματική) άγνοια του Θεού (αγνωσία).

49. ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Ο θάνατος, όταν νοείται (καλά), είναι για τους ανθρώπους αθανασία, όταν όμως δεν εννοούν (το πνευματικό του νόημα), είναι γι' αυτούς τους ανόητους, θάνατος. Αυτόν τον θάνατο (το σωματικό) δεν πρέπει να τον

φοβάται κανείς, άλλα την απώλεια της ψυχής, που συνίσταται σε αγνωσία του Θεού. Αυτό, είναι αληθινά φοβερό για την ψυχή (υ αγνωσία του Θεού).

50. Η ΚΑΚΙΑ ΠΑΘΟΣ ΥΛΙΚΟ

Η κακία είναι πάθος υλικό. Συνεπώς, δεν γίνεται να υπάρξει σώμα χωρίς κακία. Η λογική όμως ψυχή, όταν το νόηση αυτό, αποτινάζει το βάρος της ύλης, που είναι η κακία και σαν ανασάνει από τέτοιο βάρος, υψώνει τον νου προς τα άνω, γνωρίζει το Θεό των όλων και προσέχει το σώμα σαν εχθρό και πολέμιο, μη υπακούοντας σ' αυτό. Έτσι στεφανώνεται τελικά από τον Θεό η ψυχή, επειδή νίκησε τα πάθη της κακίας και της ύλης.

51. Η ΚΑΚΙΑ ΥΠΟΔΟΥΛΩΝΕΙ

Η κακία, όταν γνωρισθεί από την ψυχή, μισείται σαν θηρίο βρωμερότατο. Όταν όμως αγνοείται (η φύση της), αγαπάται από εκείνον που την αγνοεί. Τον έχει αιχμάλωτο και τον τραβά σαν δούλο, τον εραστή της. Κι' ο κακότυχος και άθλιος, ούτε βλέπει το συμφέρον του, ούτε νοιώθει, άλλα νομίζει ότι στολίζεται από την κακία και αγάλλεται.

52. Η ΚΑΘΑΡΗ ΨΥΧΗ - Η ΚΑΚΗ ΨΥΧΗ

Η καθαρή ψυχή, επειδή είναι αγαθή, φωτίζεται και λαμπρύνεται από το Θεό και τότε ο νους νοεί αγαθά και γεννάει λόγια θεοφιλή. Όταν όμως η ψυχή, από κακία κυλιστεί στο βόρβορο, επειδή ο Θεός την αποστρέφεται, μάλλον επειδή η ψυχή χωρίζει τον εαυτό της από το Θεό, τότε, οι πονηροί δαίμονες, αφού σφηνωθούν απανωτοί στο λογισμό, ψιθυρίζουν στην ψυχή τις ανόσιες (μιαρές) πράξεις, μοιχείες, φόνους, αρπαγές, ιεροσυλίες και τα παρόμοια, όσα είναι έργα δαιμόνων.

53. Η ΓΝΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ - Η ΑΓΝΩΣΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Όσοι γνωρίζουν τον Θεόν γεμίζουν από αγαθές σκέψεις για όλα τα προβλήματα και επιθυμώντας τα ουράνια, καταφρονούν τα βιοτικά. Αυτοί, ούτε σε πολλούς αρέσουν, ούτε αυτοί αρέσκονται σε πολλούς. Γι' αυτό όχι μόνον μισούνται, αλλά και κατακοροιδεύονται από τους πολλούς ανόητους.

Ανέχονται όλα τα παθήματα της φτώχειας, επειδή γνωρίζουν, ότι όσα φαίνονται στους πολλούς κακά, είναι γι' αυτούς αγαθά. (Κι' αυτό) γιατί, όποιος αντιλαμβάνεται τα ουράνια, πιστεύει στο Θεό, επειδή γνωρίζει ότι όλα είναι δημιουργήματα της θελήσεώς Του.

Εκείνος όμως που δεν νοιώθει (τα ουράνια ζητήματα), δεν πιστεύει ποτέ, ότι

ο κόσμος είναι έργον του Θεού και ότι έγινε για τη σωτηρία του ανθρώπου. (Δεν αντιλαμβάνονται ότι η πνευματική αντιμετώπιση της φτώχειας, π.χ., αλλά και κάθε δυσχέρειας, συντελεί στην σωτηρία μας).

54. Ο ΘΕΟΣ ΑΟΡΑΤΟΣ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑΦΑΝΗΣ

Όσοι είναι γεμάτοι από την κακία και μεθάνε από την αγνωσία, δεν γνωρίζουν τον Θεόν, ούτε επαγρυπνούν ψυχικά. Ο Θεός όμως είναι νοητός και δεν είναι μεν ορατός, όμως είναι καταφάνερος μέσα στα ορατά, σαν τη ψυχή μέσα στο σώμα. Κι αν το σώμα είναι αδύνατον να υπάρχει χωρίς ψυχή, έτσι και όλα, όσα βλέπουμε και υπάρχουν, είναι αδύνατον να υπάρξουν χωρίς Θεόν.

55. ΓΙΑΤΙ ΕΓΙΝΕ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

- Γιατί έγινε ο άνθρωπος;
- (Έγινε) για να κατανοεί τα ποιήματα του Θεού, κι έτσι να Τον ιδεί και να Τον δοξάσει, γιατί τα έκτισε για τον άνθρωπο.
Ο δε νους (η φρόνηση) που είναι λίαν αγαπητός στο Θεό, είναι αόρατο αγαθόν, που χαρίζεται από το Θεό στους άξιους, δια μέσου χρηστής συμπεριφοράς.

56. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ - ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

Ελεύθερος είναι εκείνος που δεν είναι δούλος των ηδονών, αλλά κυριαρχεί στο σώμα, με τη φρόνηση και τη σωφροσύνη, και αρκείται, με πολλή ευχαριστία, σ' αυτά που του δίδονται από τον Θεό, έστω κι αν τύχη νάνε πάρα πολύ μέτρια.
Διότι, εάν ο θεοφιλής νους και η ψυχή συμφωνήσουν, ειρηνεύει όλο το σώμα, έστω κι αν δεν θέλει• γιατί όταν η ψυχή το θέλει, κάθε σωματική ανταρσία σβήνεται.

57. Η ΠΛΕΟΝΕΞΙΑ

Εκείνοι που δεν αγαπούν όσα έχουν για την ύπαρξή τους, αλλά επιθυμούν περισσότερα, σκλαβώνουν τον εαυτό τους στα πάθη, που ταραάζουν την ψυχή, και της επιβάλλουν λογισμούς και φαντασίες, ότι αυτά που έχουν είναι κακά.
Και όπως τα ρούχα, που ράβονται πλατειά, εμποδίζουν τους αγωνιστές στο τρέξιμο, έτσι και η όρεξη για την υπέρμετρη περιουσία δεν επιτρέπει στις ψυχές ούτε ν' αγωνίζονται, ούτε να σωθούν.

58. Η ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗ ΤΩΝ ΒΙΩΤΙΚΩΝ

Φυλακή και τιμωρία στον καθέναν είναι το να μένη σε κάτι παρά τη θέλησή του και χωρίς τη συγκατάθεσή του. Να είσαι λοιπόν ευχαριστημένος με όσα έχεις, για να μην αυτοτιμωρηθείς, χωρίς να το αντιλαμβάνεσαι, ένεκα αχαριστίας.

Ένας είναι ο δρόμος προς αυτό: η καταφρόνηση των βιοτικών.

59. ΤΟ ΛΟΓΙΚΟ ΟΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Όπως μας έδωσε ο Θεός την όραση, για να αναγνωρίζομε όσα βλέπομε, ποιό είναι το άσπρο και ποιό το μαύρο χρώμα, έτσι και το λογικό, μας το χάρισε ο Θεός, για να ξεχωρίζομε όσα συμφέρουν στην ψυχή.

Όταν όμως η επιθυμία κρατηθεί ανεξάρτητη από το λογικό, γεννά ηδονή και δεν επιτρέπει στην ψυχή να σωθεί ή να ενωθεί με τον Θεό.

60. ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΡΟΑΙΡΕΣΗ

Δεν είναι αμαρτήματα όσα γίνονται κατά φύσιν, αλλά τα πονηρά, που φωλιάζουν στην προαίρεση. Το να τρώγει κανείς, δεν είναι αμαρτία, αλλά το να τρώγει χωρίς ευχαρίστηση, χωρίς σεμνότητα και χωρίς εγκράτεια. (Διότι το φαγητό) έχει σκοπό να κρατήσει το σώμα στη ζωή, αλλά χωρίς καμία πονηρή επιπόνηση.

Ούτε το να βλέπει κανείς αγνά είναι αμαρτία, αλλά το να βλέπει φθονερά και υπερήφανα και αχόρταγα (με πονηρό βλέμμα).

Επίσης (αμαρτία είναι) το να μην ακούει κανείς ειρηνικά, αλλά με οργή. (Αμαρτία είναι) και το να μη χαλιναγωγεί κανείς τη γλώσσα του προς ευχαριστία και προσευχή, αλλά (να την αφήνει αχαλίνωτη) στο να κατηγορεί.

Προσέτι (είναι αμαρτία) και το να μη εργάζονται τα χέρια με σκοπό την ελεημοσύνη, αλλά σε φόνους και αρπαγές.

Έτσι, κάθε μέρος του σώματος αμαρτάνει, όταν, παρά το θέλημα του Θεού, εργάζεται αυτοπροαίρετα τα πονηρά έργα, αντί των αγαθών.

61. ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΘΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ

Εάν έχεις αμφιβολία, ότι η κάθε μία πράξη παρακολουθείται αφ' υψηλού από τον Θεό, εξέτασε (τον εαυτό σου) και θα δεις, ότι συ, που είσαι άνθρωπος και χόμα, μπορείς να εξετάζεις και να εννοείς ταυτοχρόνως πολλά και διάφορα θέματα.

Πόσον μάλλον ο Θεός, που τα βλέπει όλα σαν σπυρί σιναπιού. Αυτός που τα πάντα ζωογονεί και τρέφει όπως θέλει;

62. Ο ΦΥΛΑΞ ΑΓΓΕΛΟΣ

Όταν κλείσεις τις πόρτες του σπιτιού και είσαι μόνος, γνώριζε ότι είναι παρών μαζί σου ο ορισμένος για κάθε άνθρωπο από τον Θεό άγγελος, τον οποίον οι Έλληνες ονομάζουν οικείο δαίμονα (προσωπικό δαιμόνιον). Αυτός, που είναι ακοίμητος και απαραλόγιστος (δεν μπορεί κανείς να τον εξαπατήσει), στέκεται πάντοτε μαζί σου, τα βλέπει όλα και δεν εμποδίζεται από το σκοτάδι.

Μαζί μ' αυτόν, γνώριζε πως και ο Θεός υπάρχει σε κάθε τόπον. Γιατί δεν υπάρχει τόπος ή ύλη καμία, μέσα στην οποία να μην είναι ο Θεός, εφ' όσον είναι απ' όλους και απ' όλα μεγαλύτερος και όλους τους -περικλείει στο χέρι Του.

63. ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙΤΕ ΑΣΙΓΗΤΑ ΤΟΝ ΘΕΟ

Εάν οι στρατιώτες μένουν πιστοί στον Καίσαρα, επειδή απ' αυτόν χορηγούνται οι τροφές, πόσον μάλλον εμείς οφείλομε να επιδιώκομε να ευχαριστούμε αδιάκοπα με ασίγητα στόματα και να αρέσομε στο Θεό, που έκτισε τα πάντα για τον άνθρωπο;

64. ΟΙ ΚΑΡΠΟΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η ευγνωμοσύνη προς τον Θεό και η χρηστή πολιτεία είναι ανθρώπου καρπός, αρεστός στο Θεό.

Οι καρποί της γης δεν ωριμάζουν σε μια ώρα, άλλα με τον καιρό, με βροχές και επιμέλεια. Κατά τον ίδιο τρόπο και οι καρποί των ανθρώπων λαμπρύνονται με ασκητική ζωή και μελέτη, με το χρόνο και την καρτερία, με εγκράτεια και υπομονή.

Εάν μ' αυτά φανείς κάποτε ευλαβείς σε μερικούς (ευσεβής και θεοφοβούμενος), μην πιστεύεις στον εαυτό σου, εφ' όσον είσαι ακόμα στο σώμα και μη θεωρείς ότι τίποτε δικό σου είναι αρεστό στο Θεό, γιατί πρέπει να γνωρίζεις, ότι δεν είναι εύκολο στον άνθρωπο να φυλάξει μέχρι τέλους το αναμάρτητων.

65. Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Τίποτε στον άνθρωπο δεν είναι πολυτιμότερο από το λόγο (το λογικό). Τόσο δυνατός είναι ο λόγος, ώστε με το λόγο και την ευχαριστία λατρεύαμε τον Θεό.

Εάν μεταχειριζόμεθα άχρηστα ή δυσφημιστικά λόγια, καταδικάζαμε την ψυχή μας. Συνεπώς, το να μεταχειρίζεται κανείς αυθαιρέτως λόγια ή έργα πονηρά και ν' αποδίδει σ' άλλους ή στη φύση του την αιτία για όσα

αμαρτάνει, αυτό είναι έργον αναίσθητου άνθρωπου (που δεν αισθάνεται ότι καταδικάζεται, παρ' όλον ότι έχει το λογικό).

66. ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΨΥΧΙΚΩΝ ΠΑΘΩΝ

Αν φροντίζουμε να θεραπεύουμε τα πάθη του σώματος, γιατί αλλιώς θα γίνομαι καταγέλαστοι στους γνωστούς μας, πολύ περισσότερο είναι ανάγκη να τρέχουμε να θεραπεύουμε τα πάθη της ψυχής, γιατί μέλλομε να κριθούμε κατά πρόσωπον Θεού, για να μη βρεθούμε (εκεί) τιποτένιοι ή καταγέλαστοι. Έχουμε το αυτεξούσιο και συνεπώς, όταν επιθυμούμε τις πονηρές πράξεις, μπορούμε να μην τις επιδιώξουμε, αρκεί να το θελήσουμε. Το μπορούμε και στην εξουσία μας είναι να ζήσουμε όπως αρέσει στο Θεό και κανείς δεν μπορεί να μας αναγκάσει ποτέ, να πράξουμε άθελά μας κάτι το πονηρό. Γιατί, έτσι αγωνιζόμενοι, θα γίνομαι άξιοι του Θεού άνθρωποι και θα ζούμε σαν άγγελοι στον ουρανό.

67. ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΚΑΙ ΠΑΘΗ

Εάν το θέλεις γίνεσαι δούλος των παθών, εάν το θέλεις μένεις ελεύθερος και δεν θα υποκύψεις στα πάθη, διότι ο Θεός σε έπλασε αυτεξούσιο. Όποιος (με καλή χρήση του αυτεξουσίου) νικά τα πάθη της σαρκός, στεφανώνεται με την αφθαρσία.

Εάν βέβαια δεν ήταν τα πάθη, δεν θα ήσαν και οι αρετές, ούτε και στέφανοι, που δωρίζονται από το Θεό στους ανθρώπους που είναι άξιοι (στεφάνου).

68. Η ΨΥΧΙΚΗ ΤΥΦΛΩΣΗ

Όσοι δεν βλέπουν (ότι αυτό είναι) το (αληθινό) συμφέρον τους, αν και γνωρίζουν το αγαθό, είναι ψυχικά τυφλοί και έχει γίνει τελείως αναίσθητη μέσα τους η διάκριση (μεταξύ καλού και κακού).

Όστε δεν πρέπει να προσέχομε τη νοοτροπία τους κι αυτό για να μην περιπέσομε κατ' ανάγκην κι εμείς, απρονόητα, στα ίδια, σαν τυφλοί (για να μη στραβωθούμε ψυχικά).

69. Η ΟΡΓΗ ΓΙ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΣΦΑΛΛΟΥΝ

Δεν πρέπει να οργιζόμεθα με αυτούς που αμαρτάνουν, έστω κι αν όσα πράττουν είναι εγκλήματα άξια τιμωρίας. Αλλά οφείλομε τους φταίχτες, για λόγους δικαιοσύνης κυρίως, να τους κάνομε να μετανοήσουν και να τιμωρηθούν εάν πρέπει, είτε βάζοντας μονάχοι τους την τιμωρία είτε μέσω άλλων. Όμως να οργιζόμεθα ή να θυμώνουμε δεν είναι ανάγκη. Διότι η οργή οδηγεί σε πράξεις τιμωρίας από πάθος μόνον και όχι με (ορθή) κρίσιν και

κατά το δίκαιο.

Αλλά ούτε κι' αυτούς που ελεούν παρά το πρόπον πρέπει να τους παραδεχώμεθα.

Γι' αυτό, τούτο το καλό και για το δίκαιον, πρέπει να τιμωρούνται οι πονηροί και όχι από το έμφυτο μέσα μας πάθος της οργής.

70. Η ΨΥΧΗ ΜΟΝΗ ΕΙΝΑΙ ΠΛΟΥΤΟΣ

Μόνα τα αποκτήματα της ψυχής είναι ασφαλή και απαραβίαστα. Και είναι αυτά, η ενάρετη και αρεστή στο Θεό διαγωγή, καθώς και η γνώση και η πράξη των αγαθών έργων.

Διότι ο πλούτος είναι τυφλός οδηγός και σύμβουλος ανόητος και καταστρέφει την «αναίσθητων» ψυχήν, σ' αυτόν που κάνει κακή και μαλθακή χρήση του πλούτου.

71. Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΦΘΑΡΤΟΣ

Πρέπει οι άνθρωποι ή να μην αποκτούν τίποτα περισσό ή εφ' όσον έχουν πρέπει να γνωρίζουν με πάσαν βεβαιότητα ότι όλα τα βιοτικά είναι εκ φύσεως φθαρτά και χάνονται εύκολα ή είναι για πέταμα και σπάζουν. Συνεπώς οφείλουν οι άνθρωποι (που τάχουν περισσά) να μην αδιαφορούν προς τα γεγονότα αυτά (προς την πραγματικότητα αυτήν).

72. ΥΠΟΜΟΝΗ ΣΤΟΥΣ ΣΩΜΑΤΙΚΟΥΣ ΠΟΝΟΥΣ

Γνωρίζετε ότι οι σωματικοί πόνοι είναι φυσική ιδιότητα του σώματος, που είναι φθαρτό και υλικό.

Πρέπει λοιπόν, η καταρτισμένη ψυχή να προβάλλει στα σωματικά πάθη ευχαρίστως καρτερία και υπομονή και να μην κατηγορεί το Θεό, ότι έκαμε το σώμα (να πονά).

73. ΑΘΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑ

Αυτοί που αγωνίζονται στους Ολυμπιακούς αγώνες, δεν στεφανώνονται επειδή νίκησαν τον έναν ή τον άλλον ή και έναν τρίτον, αλλ' όταν νικήσουν όλους όσοι αγωνισθούν μαζί τους.

Έτσι λοιπόν και καθένας που θέλει να στεφανωθεί από τον Θεό, πρέπει να γυμνάζει την ψυχή του στο να γίνει σώφρων (συνετός και φρόνιμος) πνευματικός αθλητής. Όχι μόνον σχετικά με τα σωματικά, αλλά και για τα οικονομικά κέρδη, όπως τις αρπαγές και το φθόνο, τις τροφές, τις κενοδοξίες, τις ύβρις και τα φονικά και όσα άλλα τέτοια (πάθη) υπάρχουν.

74. Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Να μην επιδιώξουμε τη χρηστή και θεοφιλή πολιτεία για τον ανθρώπινο έπαινο, αλλά για την σωτηρία της ψυχής να προτιμήσουμε την ενάρετη ζωή. Διότι ο θάνατος κάθε μέρα είναι μπροστά στα μάτια μας και τον βλέπουμε. Τα ανθρώπινα άλλωστε είναι άδηλα.

75. Η ΠΡΩΤΗ ΑΡΕΤΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΠΑΘΟΣ

Στην εξουσία μας είναι να ζήσουμε με σωφροσύνη (δηλαδή με σύνεση και με καθαρών το νου). Το να πλουτίσουμε δεν είναι στην εξουσία μας. Τι από τα δύο λοιπόν να κάνουμε; Πρέπει να καταδικάσουμε την ψυχή μας από μια ολιγοχρόνια φαντασία πλούτου, την οποία δεν έχουμε εξουσία να την αποκτήσουμε;

(Ασφαλώς όχι). Αλλά (τότε, επιτρέπεται έστω) να επιθυμούμε (απλώς) τον πλούτο;

- Ω ! Πόσον ανόητα τρέχουμε (τρέχει το μυαλό μας), γιατί αγνοούμε ότι μπροστά από κάθε αρετή προηγείται η ταπεινοφροσύνη, όπως και σε όλα τα πάθη προηγείται η γαστριμαργία (λαιμαργία, αχορτασιά) και η επιθυμία των βιοτικών (σαρκικών ή υλικών ή κοσμικών πραγμάτων).

76. ΟΙ ΣΩΜΑΤΙΚΟΙ ΚΟΠΟΙ ΟΠΛΑ ΑΡΕΤΗΣ

Πρέπει να ενθυμούνται αδιάκοπα, οι μυαλωμένοι άνθρωποι, ότι εάν ανεχόμαστε στη ζωή μας μικρούς και ολιγοχρόνιους κόπους, θα απολαύσουμε μετά θάνατον μεγίστη ηδονή και αιώνια τροφή (πνευματική απόλαυση), εμείς οι άνθρωποι.

Όστε αυτός που παλεύει με τα πάθη και θέλει να στεφανωθεί από το Θεό, εάν πέσει (νικηθεί), να μη μικροψυχήσει (να μην τα χάσει) και μείνει πεσμένος σε απελπισία (για τη σωτηρία του). Αλλά, αφού σηκωθεί, πάλιν να παλέψει και να φροντίσει (να νικήσει για) να στεφανωθεί (βραβευθεί). Μέχρις εσχάτης αναπνοής διαρκώς να σηκώνεται από την πτώση που θα του συμβεί. Διότι οι σωματικοί κόποι είναι όπλα (για επιδίωξη) των αρετών και γίνονται έτσι σωτήριοι της ψυχής.

77. ΝΕΚΡΩΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΒΙΩΤΙΚΑ

Οι βιοτικές περιστάσεις δημιουργούν τους άνδρες και τους αθλητές, τους άξιους να στεφανωθούν από το Θεό. Πρέπει λοιπόν, με τη ζωή τους να νεκρώσουν τα μέλη του σώματος για όλα τα βιοτικά. Διότι ο νεκρός ουδέποτε θα φροντίσει για κάτι βιοτικό.

78. ΑΤΡΟΜΗΤΗ Η ΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΗ ΨΥΧΗ

Δεν πρέπει η λογική και αγωνιζόμενη ψυχή να ζαρώνει με το πρώτο και να δειλιάζει μπροστά στα πάθη που τη βρίσκουν, για να μη γίνει καταγέλαστη από δειλία. Διότι όταν η ψυχή ταραίζεται από τις ιδιωτικές φαντασίες, (τα χάνει και) ξεφεύγει από την πρέπουσα συμπεριφορά.

Στο δρόμο προς τα αιώνια αγαθά πάνε μπροστά, ως γνωστόν, οι ψυχικές αρετές, ενώ αιτίες των κολάσεων (πνευματικών και δικαίων τιμωριών) είναι οι αυθαίρετες κακίες των ανθρώπων.

79. ΟΙ 5 ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ 4 ΠΑΘΗ ΝΙΚΩΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗ ΦΡΟΝΗΣΗ

Ο λογικός (πνευματικός) άνθρωπος πολεμείται από τις υπάρχουσες σ' αυτόν λογικές αισθήσεις με τα πάθη της ψυχής.

Και είναι οι αισθήσεις του σώματος πέντε: Όραση, όσφρηση, ακοή, γεύση και αφή. Δια μέσου των πέντε αυτών αισθήσεων, υποκύπτοντας στα τέσσερα δικά της πάθη η άθλια ψυχή αιχμαλωτίζεται απ' αυτά. Τα τέσσερα πάθη της ψυχής είναι κενοδοξία, χαρά, θυμός και δειλία.

Όταν όμως με φρόνηση και με επιλογισμό (σκέψη-διαλογισμό), στρατηγώντας καλά ο άνθρωπος, κυριαρχήσει και νικήσει τα πάθη, (τότε) δεν πολεμείται πλέον, αλλά ειρηνεύει ψυχικά και στεφανώνεται νικητής από τον Θεό.

80. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΛΑ ΕΡΓΑ - ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΝΔΟΧΕΙΟΥ

Απ' αυτούς που μένουν στα πανδοχεία, μερικοί παίρνουν κρεβάτια. Άλλοι όμως, που δεν έχουν κρεβάτι αλλά κοιμούνται χάμω στο έδαφος, παρ' όλον τούτο ροχαλίζουν όπως ακριβώς αυτοί που κοιμούνται στα κρεβάτια. Κι' αφού θα περιμένουν να περάσει το σκοτάδι της νύχτας, αφήνουν τα κρεβάτια του πανδοχείου από τα χαράματα και βγαίνουν όλοι μαζί, βαστάζοντας μόνον τα δικά τους πράγματα.

Κατά τον ίδιο τρόπο και όλοι όσοι έρχονται στη ζωή και όσοι έζησαν μέτρια και όσοι έζησαν με δόξα και πλούτο, φεύγουν από τη ζωή ακριβώς σαν από πανδοχείο, χωρίς να παίρνουν μαζί τους τίποτε από την μαλθακότητα του βίου και τον πλούτο, παρά μόνον τα δικά τους έργα, ή καλά ή κακά, αυτά που έπραξαν στην ζωή τους οι ίδιοι.

81. ΑΣΚΗΣΗ ΕΞΟΥΣΙΑΣ ΜΕ ΠΡΑΟΤΗΤΑ

Όταν κατέχεις ανώτερη εξουσία (είσαι άρχοντας ή διοικητής), να μην

απειλήσεις με θάνατο, ποτέ καθέναν τόσο πρόχειρα, ξέροντας ότι εκ φύσεως και συ υπόκεισαι στο θάνατο και ότι η ψυχή σαν τελευταίο χιτώνα ξεντώνεται το σώμα.

Γνωρίζοντας αυτό καλά, εξάσκησε (την εξουσία με) πραότητα και κάνοντας καλό να ευχαριστείς δια παντός τον Θεό. Διότι εκείνος που δεν συμπονά (τους άλλους συνανθρώπους του) δεν έχει αρετή μέσα του.

82. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Να διαφυγή κανείς το θάνατο είναι αδύνατο και αναπόφευκτο. Γνωρίζοντάς το αυτό οι αληθινά λογικοί άνθρωποι και γυμνασμένοι στις αρετές και στον θεοφιλή λογισμό, δέχονται το θάνατο χωρίς στεναγμούς και φόβο και πένθος, γιατί θυμούνται ότι ο θάνατος είναι απαραίτητος και (συνεπάγεται) την απαλλαγή από όλα τα κακά της ζωής.

83. ΝΑ ΛΥΠΟΥΜΑΣΤΕ ΤΟΥΣ ΑΔΙΑΦΟΡΟΥΣ

Αυτούς που λησμονούν τη χρηστή και αρεστή στο Θεό πολιτεία και δεν παραδέχονται τα ορθά και θεοφιλή δόγματα, δεν χρειάζεται να τους μισούμε, αλλά μάλλον να τους ελεούμε σαν ανάπηρους ως προς τη διάκριση και τυφλούς ως προς την καρδιά και τη διάνοια. Διότι εφ' όσον δέχθηκαν το κακό για καλό, χάνονται από την αγνοία και δεν γνωρίζουν το Θεό οι τρισάθλιοι και ανόητοι ψυχικά.

84. ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ ΔΕΝ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΤΗΝ ΕΥΣΕΒΕΙΑ

Απόφευγε να μιλείς στους πολλούς τα λόγια περί ευσεβείας και καλής ζωής. Δεν το λέγω από φθόνο, αλλά νομίζω ότι θα θεωρηθείς από τους ασυλλόγιστους ως καταγέλαστος. Διότι το όμοιο με το όμοιο χαίρει και τα λόγια αυτά έχουν λίγους ακροατές, ίσως δε και πολύ σπάνιους. Καλλίτερα είναι να μην μιλείς, μήπως (οι λόγοι σου) δεν φέρουν εκείνο (το αποτέλεσμα) που θέλει ο Θεός προς σωτηρία του ανθρώπου.

85. ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΣΩΜΑ

Η ψυχή συμπάσχει με το σώμα (Όταν πονά), αλλά το σώμα δεν συμπάσχει με την ψυχή. Όπως παραδείγματος χάριν, όταν κόβεται το σώμα, συμπάσχει και η ψυχή και πάλιν, όταν το σώμα είναι εύρωστο και υγιαίνει, τα πάθη της ψυχής ευχαριστούνται μαζί του. Ενώ όταν η ψυχή σκέπτεται, δεν σκέπτεται καθόλου και το σώμα, αλλά μένει αφημένο στον εαυτό του.

Διότι η διανόησης είναι πάθος της ψυχής, όπως ακριβώς και η άγνοια και η υπερηφάνεια και η απιστία και η πλεονεξία και το μίσος και ο φθόνος και η

οργή και η ολιγωρία και η κενοδοξία και η τιμή και η διχόνοια και η αίσθησης του αγαθού. Διότι όλα αυτά ενεργούνται δια της ψυχής.

86. ΚΑΤΑΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ

Εφ' όσον εννοείς τα περί Θεού, να είσαι ευσεβής, χωρίς φθόνο, αγαθός, σώφρων, πρᾶος, χαριστικός κατά δύναμιν, κοινωνικός, αφιλόνηκος και τα όμοια. Διότι αυτό είναι το απαραβίαστο απόκτημα της ψυχής, να αρέσει στο Θεό με τέτοιες πράξεις και με το να μην κρίνει κανέναν και να λέει για κανέναν, ότι ο δείνα είναι κακός και αμάρτησε. Αλλά καλλίτερο είναι να συζητάμε τα δικά μας κακά, και να ερευνάμε μέσα μας τη δική μας πολιτεία, εάν είναι αρεστή στο Θεό. Διότι, τι μας μέλει εμάς, εάν άλλος είναι πονηρός;

87. ΣΗΜΑΔΙ ΣΩΖΟΜΕΝΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ο αληθινός άνθρωπος επιδιώκει να είναι ευσεβής. Ευσεβής δε είναι εκείνος που δεν επιθυμεί τα ξένα (πράγματα). Ξένα προς τον άνθρωπο είναι όλα τα κτιστά.

Όλα λοιπόν (αυτά) τα καταφρονεί, γιατί αυτός είναι εικόνα του Θεού. Εικόνα του Θεού γίνεται ο άνθρωπος, όταν πολιτεύεται ορθά και ευάρεστα στο Θεό. Άλλωστε κι' αυτό δεν είναι δυνατόν να γίνει, εάν δεν παρατήσει ο άνθρωπος τα βιοτικά. Εκείνος μάλιστα που έχει νουν θεοφιλή γνωρίζει ότι κάθε ψυχική ωφέλεια και κάθε ευλάβεια προέρχεται απ' αυτό (από την ψυχική ανάταση υπεράνω των βιοτικών).

(Επίσης) ο θεοφιλής άνθρωπος, δεν κατηγορεί κανέναν άλλον για όσα αυτός αμαρτάνει κι' αυτό είναι σημάδι ψυχής που θέλει να σωθεί.

88. Ο ΥΛΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Όσοι επιδιώκουν την πρόσκαιρη απόκτηση υλικού πλούτου με βίαια μέσα και αγαπούν με όρεξη τα έργα της κακίας, ενώ αγνοούν τον θάνατο και την απώλεια της ψυχής τους και δεν έχουν στόχο, οι άθλιοι, το (πνευματικό) συμφέρον τους, δεν αναλογίζονται τι πάσχουν από την κακία οι άνθρωποι μετά θάνατον.

89. Ο ΘΕΟΣ ΑΝΑΙΤΙΟΣ ΤΗΣ ΚΑΚΙΑΣ

Η κακία είναι πάθος της ύλης (υλικό). Ο Θεός δεν είναι αίτιος της κακίας, άλλα τη γνώση και την επιστήμη και την ικανότητα να διακρίνουν το αγαθό και το κακό, καθώς και το αυτεξούσιον, τα έδωσε με το παραπάνω στους ανθρώπους.

Εκείνη που γεννά τα πάθη της κακίας, είναι η αμέλεια και η οκνηρία των

ανθρώπων. Γιατί ο Θεός είναι καθ' ολοκληρίαν αναίτιος.
Εξ άλλου οι δαίμονες έγιναν πονηροί με δική τους προαίρεση γνώμης (εκλογή), όπως ακριβώς και οι περισσότεροι των ανθρώπων.

90. ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΟΥΣ

Όποιος συζεί με την ευσέβεια, δεν επιτρέπει στην κακία να εισχωρήσει κρυφά μέσα στην ψυχή, κι' όταν απουσιάζει η κακία δεν υπάρχει ούτε κίνδυνος, ούτε βλάβη στην ψυχή.

Τους ευσεβείς, ούτε ο απαίσιος δαίμων, ούτε το πεπρωμένο τους κυριαρχεί. Διότι ο Θεός τους γλιτώνει από τα κακά και αβλαβείς φυλασσόμενοι ζουν ισόθεοι (ζουν θεϊκή ζωή).

Κι' αν κανείς επαινέσει έναν τέτοιο άνθρωπο, (αυτός δεν δέχεται τον έπαινο και) περιγελάει μέσα του εκείνους που τον επαινούν. Εάν πάλι τον κατηγορήσει κανείς, δεν απολογείται προς τους υβριστές του, ούτε βεβαίως αγανακτεί προς τα λεγόμενα εναντίον του.

91. ΠΩΣ ΝΑ ΑΠΟΦΥΓΟΜΕ ΤΟ ΚΑΚΟ

Το κακό παρακολουθεί τη φύση, όπως το δηλητήριο το χάλκωμα και η λέρα (η βρωμιά) το σώμα. Αλλά ούτε το δηλητήριο (τη σκουριά) το έκαμε ο χαλκωματάς, ούτε τη λέρα οι γονείς (που το γέννησαν). Έτσι ούτε ο Θεός έκαμε την κακία, αλλ' έχει δώσει και γνώση και διάκριση στον άνθρωπο, για ν' αποφεύγει το κακόν, ξέροντας ότι βλάπτεται απ' αυτό και τιμωρείται. Πρόσεχε λοιπόν καλά, μήπως, βλέποντας κανέναν ν' απολαμβάνει εξουσία και πλούτο, τον καλοτυχίσεις, γιατί σου φάνταξε τα μυαλά ο δαίμονας. Αλλά να φέρνεις αμέσως το θάνατο μπρος στα μάτια σου και να μην επιθυμείς ποτέ κανένα κακό ή βιοτικό.

92. ΖΩΗ-ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Ο Θεός μας, την αθανασία τη χάρισε στα ουράνια (πνευματικά). Τα επίγεια τα έκαμε ευμετάβλητα. Στο σύμπαν δώρισε ζωή και κίνηση. Όλα αυτά για τον άνθρωπο.

Ας μη σε συναρπάξει λοιπόν η βιοτική φαντασία του δαίμονος, που υποβάλλει τις πονηρές ενθυμήσεις στην ψυχή, άλλα να θυμάσαι αμέσως τα ουράνια αγαθά και να λες στον εαυτό σου: Εάν θέλω, από μένα εξαρτάται να νικήσω και σ' αυτόν τον αγώνα του πάθους. Δεν θα νικήσω όμως εάν θέλω να ικανοποιήσω τη δική μου όρεξη.

Αυτόν λοιπόν τον αγώνα κάνε, ο οποίος μπορεί να σώζει την ψυχή σου.

93. ΖΩΗ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

Ζωή είναι η ένωση και συνάφεια του νου και της ψυχής και του σώματος. Ο θάνατος πάλιν είναι, όχι απώλεια (χάσιμο - εξαφάνιση) αυτών (των τριών) που ενώθηκαν, αλλά η διάλυση της γνώσεως αυτών.

94. ΕΡΓΑ ΘΕΟΦΙΛΟΥΣ ΝΟΥ

Ο νους (η φρόνησης) δεν είναι ψυχή, αλλά δώρο Θεού, που σώζει την ψυχή. Και προτρέπει και συμβουλεύει την ψυχή ο νους αυτός, που είναι αρεστός στον Θεό:

Να καταφρονήσει τα πρόσκαιρα και υλικά και φθαρτά, Να ερωτευθεί τα αιώνια και άφθαρτα και άυλα αγαθά, και να περιπατεί σωματικά ως άνθρωπος, κατανοώντας και θεωρώντας νοερά όλα τα ουράνια και τα αφορώντα τον Θεό (ζητήματα).

Έτσι ο θεοφιλής νους γίνεται ευεργέτης και σωτηρία της ανθρώπινης ψυχής.

95. ΛΥΠΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ, ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Όταν η ψυχή αφομοιωθεί και υποταχθεί στο σώμα, ευθύς σκοτίζεται από τη λύπη και την ηδονή και χάνεται, διότι και η λύπη και η ηδονή είναι ακριβώς σαν χυμοί του σώματος.

Αλλά ο θεοφιλής νους, πράττοντας τα αντίθετα, λυπεί το σώμα και σώζει την ψυχή, σαν γιατρός που κόβει ή καίει τα σώματα.

96. ΨΥΧΗ ΧΩΡΙΣ ΧΑΛΙΝΑΡΙ

Όσες ψυχές δεν τιμονεύονται από το λογικό και δεν κυβερνώνται από το νου, για να καταπνίγουν και να κυριαρχούν και να κυβερνούν τα πάθη (συναισθήματα), δηλαδή τη λύπη και την ηδονή, αυτές οι ψυχές χάνονται όπως τα αλόγα ζώα, διότι παρασύρεται το λογικό από τα πάθη, όπως ο αμαξηλάτης που νικήθηκε από τα άλογά του.

97. Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΝΩΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Μεγίστη αρρώστια της ψυχής και καταστροφή και χαμός, είναι να μη γνωρίζει κανείς τον Θεό, ο οποίος τα πάντα έφτιασε για τον άνθρωπο και του δώρισε το νου και το λογικό, με τα οποία πετώντας προς τα άνω, ενώνεται με το Θεό, καταλαβαίνοντας και δοξάζοντας τον Θεό.

98. Ο ΘΕΟΣ ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΟΣΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΤΟ ΑΓΑΘΟ

Η ψυχή είναι στο σώμα, στην ψυχή είναι ο νους και στο νου είναι ο λόγος.

(Όταν) με αυτά γίνεται αντιληπτός και δοξάζεται ο Θεός, αθανατίζει την ψυχή, δωρίζοντας της αφθαρσία και αιώνια πνευματική απόλαυση, γιατί ο Θεός χάρισε σ' όλα τα ποιήματα, την ύπαρξη από μόνη την αγαθότητά (Του).

99. ΤΟ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΜΕΣΟΝ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Ο Θεός που έκαμε τον άνθρωπο να εξουσιάζει ο ίδιος τις σκέψεις και αποφάσεις του (αυτεξούσιον), επειδή (ο Θεός) δεν φθονεί, αλλά είναι αγαθός (καλός), έδωσε στον άνθρωπο και τη δύναμη, αν θέλει, να γίνει αρεστός στο Θεό.

Αρεστός δε γίνεται ο άνθρωπος στο Θεό, όταν δεν έχει μέσα του κακία. Και εάν οι άνθρωποι επαινούν τα καλά έργα και τις αρετές μιας ψυχής δικαίας και αγαπητής στο Θεό (θεοφιλούς) και κατηγορούν τα κακά και αισχρά έργα, πολύ περισσότερο ο Θεός (επαινεί και βραβεύει τα καλά και τιμωρεί τα κακά έργα), γιατί θέλει όλοι οι άνθρωποι να σωθούν.

100. ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ

Ο άνθρωπος, ότι καλό και αγαθό έργο έχει και κάνει είναι από τον Θεό, (ο οποίος είναι πηγή του αγαθού), γι' αυτό και έκαμε τον άνθρωπο (να είναι κι' αυτός αγαθός).

Ο άνθρωπος, ότι κακό έργο κάνει, είναι δικό του εύρημα και πηγάζει από την κακία που καλλιέργησε μέσα του και από τις (κακές) επιθυμίες (με τις οποίες) έχασε την αίσθηση του καλού.

101. Η ΑΛΟΓΗ ΨΥΧΗ ΓΙΝΕΤΑΙ ΔΟΥΛΗ ΣΤΟ ΣΩΜΑ

Η ψυχή, της οποίας το λογικό (η ορθή σκέψη) νικήθηκε και παρεσύρθη (από τις ηδονές), ενώ είναι αθάνατη και (πρέπει να είναι) κυρία του σώματος, γίνεται δούλη στο σώμα της με τις ηδονές, χωρίς να καταλαβαίνει ότι η καλοπέραση και η πολλή φροντίδα του σώματος, βλάπτει (θανάσιμα) την ψυχή. Αναίσθητη τότε (στο καλό) και σαν μωρή (πλέον) φροντίζει (μόνον) για την τροφή του σώματος.

102. Η ΓΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ο Θεός είναι αγαθός. Ο άνθρωπος είναι πονηρός. Τίποτε κακό στον ουρανό, τίποτε καλό στη γη. Ο λογικός, άνθρωπος όμως διαλέγει το καλλίτερο και (έτσι) γνωρίζει τον Θεό των όλων και τον ευχαριστεί και τον υμνεί, και πριν πεθάνει περιφρονεί το σώμα και το εμποδίζει να πραγματοποιήσει τις πονηρές αισθήσεις, γιατί γνωρίζει την καταστρεπτική τους ενέργεια, δηλαδή πώς θα χαθεί αιώνια.

103. Η ΠΛΕΟΝΕΞΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΟΗΣΙΑ

Ο Πονηρός άνθρωπος αγαπά την πλεονεξία και καταφρονεί τη δικαιοσύνη, χωρίς ούτε να λογαριάζει το αβέβαιο, το άστατο και το ολιγοχρόνιο της ζωής του, ούτε να ενθυμείται το αδωροδόκητο και αναπόφευκτο του θανάτου. Κι' αν καταντήσει αισχρός και ανόητος γέρος, είναι σαν το σάπιο ξύλο, τελείως άχρηστος για οτιδήποτε.

104. ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΑΙΡΩΝ

Μόνον όταν δοκιμάζουμε λύπη, τότε αισθανόμαστε τις ηδονές και τη χαρά. Όπως, αν δεν διψάσει κανείς, δεν νοιώθει ευχαρίστηση όταν πίνει, ούτε τρώγει με ευχαρίστηση αν δεν πεινάσει, ούτε κοιμάται ευχάριστα αν δεν νυστάξει πολύ, ούτε νοιώθει τη χαρά, αν πρωύτερα δεν λυπηθεί. Έτσι, ούτε τα αιώνια αγαθά θα απολαύσομε, αν δεν καταφρονήσουμε τα ολιγοχρόνια.

105. Ο ΛΟΓΟΣ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΝΟΥ

Ο λόγος είναι υπηρέτης του νου. Διότι εκείνο που θέλει ο νους αυτό και εξηγεί ο λόγος.

106. Ο ΝΟΥΣ ΠΑΝΤΕΠΟΠΤΗΣ

Ο νους βλέπει τα πάντα, ακόμη και τα ουράνια πράγματα. Τίποτε δεν τον σκοτίζει, παρά μόνον η αμαρτία. Στον καθαρό νου τίποτε δεν είναι ακατάληπτο, καθώς και στο λόγο τίποτε δεν είναι ανείπωτο.

107. Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ

Κατά το σώμα ο άνθρωπος είναι θνητός, αλλά ως προς το νου και το λόγο είναι αθάνατος. Όταν σιωπάς, νοείς και αφού νοήσεις λαλείς (δηλαδή όταν με το νου σκεφθείς ένα πράγμα, τότε μπορείς να το εξωτερικεύσεις με το λόγο). Διότι με τη σιωπή ο νους γεννά το λόγο. Όταν προσφέρεται ευχάριστος λόγος στο Θεό, αποτελεί τούτο σωτηρία του ανθρώπου.

108. ΑΣΥΛΛΟΓΙΣΤΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

Όποιος λαλεί ακαταλόγιστα, δεν έχει νου. Διότι ενώ δεν καταλαβαίνει τίποτα, όμως ομιλεί. Αλλά συ εξέτασε (όχι τι θα πεις άλλα) τι σε συμφέρει να κάνης προς σωτηρία της ψυχής.

109. ΟΙ ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΛΟΓΟΙ, ΔΩΡΟ ΘΕΟΥ

Ο λόγος που έχει νόημα (πνευματικό) και είναι ψυχοφελής είναι δώρο Θεού, καθώς βέβαια και ο λόγος, ο γεμάτος φλυαρίες και που ζητεί τα μέτρα του ουρανού και της γης και του διαστήματος και τα μεγέθη του ηλίου και των άστρων, είναι εύρημα ανθρώπου που ματαιοπονεί. Γιατί ζητεί μάταια και με υπερηφάνεια αυτά που δεν ωφελούν σε τίποτα, σαν να θέλει να κουβαλήσει νερό με το κόσκινο. Αυτά δεν είναι δυνατόν να τα βρουν οι άνθρωποι.

110. ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΑΡΩΝ Ο ΘΕΟΣ

Κανείς (άλλος) δεν βλέπει τον ουρανό, ούτε μπορεί να εννοήσει τα ουράνια πράγματα, παρά μόνον ο άνθρωπος που φροντίζει για ενάρετη ζωή και κατανοεί και δοξάζει τον ποιήσαντα αυτά για σωτηρία και ζωή του ανθρώπου.

Διότι ένας τέτοιος και θεοφιλής άνθρωπος, γνωρίζει ασφαλώς ότι, χωρίς το Θεό, τίποτε δεν υπάρχει. Αλλά πανταχού και σ' όλα (τα ποιήματα) είναι Αυτός ο απεριόριστος Θεός.

111. ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΕΥΣΕΒΟΥΣ ΨΥΧΗΣ

Όπως από την κοιλιά της μητέρας του βγαίνει ο άνθρωπος, έτσι και η ψυχή βγαίνει γυμνή από το σώμα. Άλλη μεν καθαρή και φωτεινή, άλλη με κηλίδες και λεκέδες (σπίλους) από τα πταίσματα και άλλη μαύρη από τα πολλά παραπτώματα.

Γι' αυτό η λογική και θεοφιλής ψυχή, σαν θυμάται και υπολογίζει τα μετά θάνατον κακά, πολιτεύεται (εδώ) ευσεβώς, για να μην καταδικασθεί απ' αυτά και τη ρίξουν (στην κόλαση). Διότι οι άπιστοι και ασεβούν και αμαρτάνουν, με το να καταφρονούν τα μετά θάνατον, οι ψυχικά ανόητοι.

112. ΛΗΘΗ ΘΑΝΑΤΟΥ

Όπως σαν βγεις από τη μητρική κοιλιά δεν θυμάσαι τίποτα από τα υπάρχοντα στην κοιλιά, έτσι κι όταν βγεις από το σώμα δεν θυμάσαι τίποτε από τα σωματικά.

113. Η ΑΦΘΑΡΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΨΥΧΩΝ

Όπως μετά που βγήκες από την κοιλιά (της μάνας σου) έγινες μεγαλύτερος και καλλίτερος στο σώμα, έτσι και σαν βγεις καθαρός και άσπιλος από το σώμα, θα είσαι ανώτερος και άφθαρτος και θα ζεις στους ουραμούς.

114. Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Όπως όταν τελειωθεί μέσα στην κοιλιά το σώμα, είναι ανάγκη να γεννηθεί, έτσι και η ψυχή, όταν εκπληρώσει τους όρους που όρισε ο Θεός, είναι ανάγκη να βγει από το σώμα.

115. ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΣΩΜΑΤΟΣ-ΚΑΤΑΔΙΚΗ ΨΥΧΗΣ

Όπως θα χρησιμοποιήσης την ψυχή όταν είσαι μέσα στο σώμα, κατά τον ίδιο τρόπο και αυτή θα χρησιμοποιήσει εσένα όταν εξέλθει από το σώμα. Όποιος χρησιμοποιήσει το σώμα καλά και απολαυστικά εδώ, αυτός έκανε κακή χρήση του εαυτού του για τα μετά θάνατον. Διότι έτσι καταδίκασε σαν ανόητος την ψυχή του.

116. Η ΑΤΕΛΗΣ ΨΥΧΗ

Όπως το σώμα, όταν βγει ατελές από την κοιλιά δεν μπορεί να ανατραφεί, έτσι και η ψυχή, όταν βγει χωρίς νάχη κατορθώσει να γνωρίσει το Θεό με τη χρηστή πολιτεία, δεν μπορεί να σωθεί ή να ενωθεί με τον Θεό.

117. Η ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΣΩΖΕΙ ΤΗΝ ΨΥΧΗ

Το σώμα, ενωμένο με την ψυχή, βγαίνει από το σκότος της κοιλίας στο φως. Η δε ψυχή, ενωμένη με το σώμα, δένεται μαζί του στο σκοτάδι του σώματος. Γι' αυτό πρέπει κανείς να μισή και να παιδεύει το σώμα, σαν εχθρό και πολέμιο της ψυχής. Διότι το πλήθος των φαγητών και της καλοφαγίας διεγείρει (ξεσηκώνει) τα πάθη της κακίας στους ανθρώπους. Μόνον ή εγκράτεια της κοιλίας ταπεινώνει τα πάθη και σώζει την ψυχή.

118. Ο ΝΟΥΣ ΟΡΑΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Η δράση του σώματος είναι τα μάτια και η δράσις της ψυχής είναι ο νους. Και όπως το σώμα, αν δεν έχει μάτια, είναι τυφλό και δεν βλέπει ούτε τον ήλιο που κατα φωτίζει όλη τη γη και τη θάλασσα, ούτε μπορεί να απολαύσει το φως έτσι και η ψυχή, εάν δεν έχει νουν αγαθόν και χρηστή πολιτεία, είναι τυφλή, και το Θεό, τον ποιητή και ευεργέτη των όλων, δεν Τον κατανοεί, ούτε Τον δοξάζει, ούτε μπορεί να απολαύσει τη δική Του αφθαρσία και τα αιώνια αγαθά.

119. ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΓΝΩΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Αναισθησία και μωρία της ψυχής είναι η αγνωσία του Θεού, διότι το κακό γεννάται από την αγνωσία, το δε αγαθόν προσγίνεται στους ανθρώπους από

τη γνώση του Θεού και σώζει την ψυχή.

Εάν λοιπόν επιδιώκεις πρόθυμα να μην κάνης τα δικά σου θελήματα και διατηρείς ξάστερο το μυαλό σου και γνωρίζεις το Θεό, τότε έχεις το νου σου στις αρετές. Εάν επιδιώκεις να κάνης τα πονηρά θελήματά σου για ηδονή, μεθάς έτσι μέσα σε άγνοια του Θεού και χάνεσαι, όπως τα άλογα ζώα, χωρίς να θυμάσαι τα κακά που θα σου συμβούν μετά θάνατον.

120. ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΣ

Πρόνοια είναι εκείνα που γίνονται από θεία ανάγκη, όπως το να ανατέλλει και να βασιλεύει κάθε μέρα ο ήλιος και να καρποφορεί η γη. Έτσι και νόμος λέγεται ότι γίνεται από ανάγκη. Όλα όμως έγιναν για τον άνθρωπο.

121. ΓΙΑΤΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ ΤΗΝ ΠΟΝΗΡΙΑ

Σαν αγαθός που είναι ο Θεός, όσα κάνει, τα κάνει για τον άνθρωπο. Κι' όσα κάνει ο άνθρωπος, για τον εαυτόν του τα κάνει και τα καλά και τα κακά. Για να μη θαυμάζεις όμως την ευτυχία των κακών ανθρώπων, γνώριζε ότι, όπως οι πόλεις τρέφουν τους δήμιους και δεν επαινούν την κάκιότητά τους προαίρεση, αλλά τους χρησιμοποιούν για να τιμωρούν τους άξιους τιμωρίας, κατά τον ίδιο τρόπο βέβαια και ο Θεός επιτρέπει στους πονηρούς να καταδυναστεύουν τα βιοτικά, ώστε δια μέσου αυτών να τιμωρούνται οι ασεβείς. Ύστερα όμως και αυτούς, τους παραδίδει στην κρίση, επειδή όχι από υπηρεσία προς το Θεό, αλλά από υποδούλωση στην πονηρή τους προαίρεση, έκαναν τόσα δεινά στους ανθρώπους

122. Η ΑΓΝΟΙΑ ΤΩΝ ΕΙΔΩΛΟΛΑΤΡΩΝ

Αυτοί που σέβονται τα είδωλα, αν γνώριζαν κι αν έβλεπαν με την καρδιά τους τι σέβονται, δεν θα επλανώντο οι άθλιοι ποτέ μακριά από την ευσέβεια. Αλλά παρατηρώντας την καλαισθησία, την τάξη και την πρόνοια σ' όσα έγιναν και γίνονται από το Θεό, θα γνώριζαν Αυτόν που τα έφτιασε για τον άνθρωπο.

123. Ο ΘΕΟΣ ΠΑΡΕΧΕΙ ΑΦΘΟΝΑ ΤΗ ΖΩΗ

Ο άνθρωπος, σαν κακός και άδικος που είναι, μπορεί να φονεύει. Ο Θεός όμως δεν παύει ποτέ να χαρίζει ζωή και στους ανάξιους (ακόμη). Διότι επειδή δεν κινείται ποτέ από φθόνο και είναι αγαθός εκ φύσεως, θέλησε να γίνει ο κόσμος και έγινε και γίνεται για τον άνθρωπο και τη σωτηρία του.

124. Η ΚΑΤΑ ΘΕΟΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Άνθρωπος είναι εκείνος που κατάλαβε τι είναι το σώμα, ότι δηλαδή είναι φθαρτό και ολιγοχρόνιο. Ένας τέτοιος άνθρωπος εννοεί και την ψυχή, πως είναι θεία και αθάνατη και πνοή Θεού, που συνεδέθη με το σώμα, για να ωριμάσει μέσω δοκιμασιών και ν' αποθεωθεί. Όποιος κατάλαβε την ψυχή, αυτός πολιτεύεται σωστά και όπως αρέσει στο Θεό, χωρίς να υπακούει στο σώμα κι' ακόμη, βλέποντας το Θεό με το μυαλό του, παρατηρεί νοητικά και όλα εκείνα τα αιώνια αγαθά, που χαρίζονται στην ψυχή από το Θεό.

125. ΕΞΟΥΣΙΕΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Επειδή ο Θεός είναι πάντοτε αγαθός και χωρίς φθόνο, έχει δώσει στον άνθρωπο την εξουσία του καλού και του κάκου, αφού του δώρισε γνώση, ώστε παρατηρώντας τον κόσμο και τα γινόμενα σ' αυτόν να γνωρίσει Αυτόν που εποίησε τα πάντα για τον άνθρωπο.

Στον ασεβή, επιτρέπεται να θέλει και να μην καταλαβαίνει. Γιατί του επιτρέπεται και να είναι άπιστος και να αστοχεί και να νιώθει τα αντίθετα της αλήθειας.

Τόσο μεγάλη εξουσία έχει ο άνθρωπος και του καλού και του κακού.

126. Ο ΝΟΥΣ ΒΟΗΘΑ ΤΗΝ ΨΥΧΗ

Είναι προσταγή του Θεού, με την αύξηση του σώματος, να γεμίζει και η ψυχή από νουν, ώστε ο άνθρωπος να εκλέξει από το καλό και το κακό εκείνο που του αρέσει.

Ψυχή η οποία δεν διαλέγει το καλό, δεν έχει νουν. Συνεπώς όλα μεν τα σώματα έχουν ψυχή, δεν λέγεται όμως πως κάθε ψυχή έχει νουν. Διότι ο θεοφιλής νους, δημιουργείται στους σώφρονος και οσίους (τους αγνούς) και δικαίους και καθαρούς και αγαθούς και ελεήμονας και στους ευσεβείς. Η παρουσία του νου, αποτελεί για τον άνθρωπο βοήθεια στην πορεία του προς τον Θεό.

127. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΣΥΝΟΜΙΛΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Ένα μόνον δεν επιτρέπεται στον άνθρωπο, το να είναι αθάνατος. Του επιτρέπεται να ενωθεί με τον Θεό, εάν καταλάβει ότι το μπορεί αυτό. Διότι όταν ο άνθρωπος θέλει και νοεί και πιστεύει και αγαπά, τότε, με χρηστή πολιτεία, γίνεται συνόμιλος του Θεού (ήτοι συναναστρέφεται τον Θεόν).

128. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΑΟΡΑΤΩΝ

Το μάτι του ανθρώπου βλέπει μόνον αυτά που φαίνονται. Αλλά ο νους κατανοεί και τα αόρατα. Διότι ο θεοφιλής νους, είναι φως της ψυχής. Εκείνος που έχει νουν θεοφιλή, έχει φωτισμένη καρδιά και βλέπει τον Θεόν (νοερά) δια μέσου του ιδίου του νοός του.

129. ΚΑΤΑΦΡΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΑΡΚΟΣ

Κανείς αγαθός δεν είναι αισχρός, εκείνος που δεν είναι καλός, είναι πάντως κακός και φιλοσώματος (φιλοτομαριστής).

Πρώτη όμως αρετή του ανθρώπου είναι η καταφρόνησης της σαρκός. Διότι ο χωρισμός από τα πρόσκαιρα, τα φθαρτά και τα υλικά, που γίνεται προαιρετικά (με τη θέλησή μας) και όχι από στέρηση (φτώχεια), μας κάνει κληρονόμους των αιωνίων και άφθαρτων αγαθών.

130. ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ

Όποιος έχει νουν (ο νουνεχής και σώφρων) γνωρίζει τι είναι ο εαυτός του, ότι δηλ. είναι άνθρωπος φθαρτός. Κι' εκείνος που γνωρίζει τον εαυτόν του, όλα τα γνωρίζει, ότι είναι ποιήματα του Θεού και έγιναν για τη σωτηρία του ανθρώπου. Διότι είναι στην εξουσία του ανθρώπου να τα καταλάβει όλα και να πιστέψει σωστά. Γνωρίζει ασφαλώς ο άνθρωπος αυτός ότι όσοι καταφρονούν τα βιοτικά, έχουν μεν ελάχιστον κόπο (τους κοστίζει αυτό βέβαια κάτι), αποκομίζουν όμως απόλαυση και αιώνια ανάπαυση παρά του Θεού μετά θάνατον.

131. ΨΥΧΗ ΧΩΡΙΣ ΝΟΗΤΙΚΟ

Όπως το σώμα χωρίς την ψυχή είναι νεκρό, έτσι και η ψυχή χωρίς το νοητικό είναι αργή και δεν μπορεί να κληρονομήσει τον Θεό.

132. Ο ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Μόνον τον άνθρωπο ακούει ο Θεός. Μόνον στον άνθρωπο ο Θεός φαίνεται. Ο Θεός είναι φιλόανθρωπος (φίλος του ανθρώπου), όπου κι' αν είναι και (ταυτόχρονα) Θεός. Μόνος ο άνθρωπος είναι άξιος προσκυνητής του Θεού. Για τον άνθρωπο ο Θεός παίρνει άλλη μορφή (και γίνεται άνθρωπος).

133. ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΚΑΙ ΟΜΩΣ...

Ο Θεός για τον άνθρωπο εποίησε όλο τον ουρανό, που τον στολίζουν τα άστρα. Για τον άνθρωπο τη γη. Οι άνθρωποι (όμως) την καλλιεργούν για

τους εαυτούς των. Όσοι δεν αισθάνονται την τόση πρόνοια του Θεού, είναι ανόητοι στην ψυχή.

134. ΚΑΛΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΣΥΓΚΡΙΤΟ

Το καλό είναι αφανές, όπως και τα ουράνια (πράγματα). Το κακό είναι φανερό, όπως τα γήινα. Καλό είναι αυτό που δεν έχει σύγκριση (το ασύγκριτο). Ο άνθρωπος που έχει νουν διαλέγει το καλλίτερο. Διότι μόνον στον άνθρωπο είναι νοητός ο (ασύγκριτος) Θεός και τα ποιήματά Του.

135. Ο ΝΟΥΣ ΑΠΟΘΕΩΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ο νους (το νοερό - το πνευματικό στοιχείο του ανθρώπου) φαίνεται στην ψυχή και η φύσις (το υλικό - το φθαρτό στοιχείο) στο σώμα. Ο μεν νους αποτελεί την αποθέωση της ψυχής, ενώ στη φύση του σώματος ενυπάρχει η διάχυση (η διάλυση, η φθορά και καταστροφή). Ενώ σε κάθε σώμα υπάρχει φύσις, όχι όμως και σε κάθε ψυχή νους (δηλ. φρόνησης), γι' αυτό και δεν σώζεται κάθε ψυχή.

136. Η ΨΥΧΗ ΓΕΝΝΗΤΗ - Ο ΝΟΥΣ ΑΓΕΝΝΗΤΟΣ

Η ψυχή είναι στον κόσμο, ως γεννητή, αλλά ο νους είναι υπεράνω του κόσμου, ως αγέννητος. Η ψυχή όμως η οποία κατανοεί τον κόσμο και θέλει να σωθεί, έχει κάθε ώρα ως νόμον απαράβατο και σκέπτεται μέσα της (δύο πράγματα):

ότι τώρα είναι ο αγών και η εξέτασης και δεν επιτρέπει (στον εαυτό της) να κάνη τον κριτή, και ότι χάνεται μία ψυχή ή και σώζεται από μικρή και αισχρή ηδονή.

137. ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ

Στη γη κτίστηκαν από το Θεό γέννηση και θάνατος. Ενώ στον ουρανό πρόνοια και ανάγκη. Κι' όλα έχουν γίνει για τον άνθρωπο και τη σωτηρία του.

Ο Θεός, μη έχοντας ανάγκη από κανένα αγαθό, για τους ανθρώπους δημιούργησε ουρανό και γη και τα στοιχεία (της φύσεως), διότι φιλοτιμείται να τους δώσει μ' αυτά κάθε απόλαυση.

138. ΘΝΗΤΑ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΤΑ

Τα θνητά υπόκεινται στα αθάνατα, τα δε αθάνατα υπηρετούν τους θνητούς, υπηρετούν δηλαδή τα στοιχεία της φύσεως, τον άνθρωπο, από τη φιλανθρωπία και την έμφυτη αγαθότητα του Θεού, που τα έκτισε. (Αθάνατο

εννοεί εδώ κάθε τι πού διαρκεί επί μακροτάτων χρόνων).

139. ΕΥΣΕΒΗΣ ΟΠΟΙΟΣ ΔΕΝ ΒΛΑΠΤΕΙ

Όποιος φτώχυνε και δεν μπορεί να βλάψει, δεν υπολογίζεται στους ευσεβείς (από την πράξη αυτή). Αλλά εκείνος που μπορεί να βλάψει και δεν χρησιμοποιεί τη δύναμή του στο κακό, αλλά λυπάται τους ταπεινότερους (του), από σεβασμό στο Θεό, εκείνος λαβαίνει τις καλές αμοιβές και μετά θάνατον.

140. ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Από τη φιλανθρωπία του Θεού που μας έπλασε, πάρα πολλοί είναι οι δρόμοι για τη σωτηρία, που επιτρέπουν τις ψυχές και τις ανεβάζουν στους ουραμούς. Γιατί οι ψυχές των ανθρώπων απολαμβάνουν κι' εξασφαλίζουν, για μεν την αρετή τις (πρέπουσες) αντιμισθίες και για τα αμαρτήματα τις τιμωρίες.

141. Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ

Ο Υιός είναι μέσα στον Πατέρα και το Πνεύμα μέσα στον Υιό και ο Πατήρ μέσα και στους δύο. Με την πίστη γνωρίζει ο άνθρωπος όλα τα αόρατα και νοούμενα. Και πίστης είναι η θεληματική συγκατάθεσης της ψυχής.

142. ΟΙ ΣΩΜΑΤΙΚΕΣ ΗΔΟΝΕΣ ΑΙΤΙΑ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Όπως ακριβώς εκείνοι που αναγκάζονται, σε διάφορες περιστάσεις ή ανάγκες, να κολυμπούν στα μεγάλα ποτάμια, αν δεν τα χάσουν, διασώζονται γιατί, κι' αν είναι ορμητικά τα ρεύματα, έστω κι' αν παρ' ολίγον να ρουφηχτούν, αν πιαστούν σ' οτιδήποτε φυτρωμένο στις όχθες, γλιτώνουν. Όσοι όμως βρεθούν μεθυσμένοι, έστω κι' αν χίλιες μύριες φορές τέλεια έμαθαν να κολυμπούν, επειδή νικώνται από το κρασί, το ρεύμα τους παρασύρει κάτω απ' το νερό και διαγράφονται από τους ζωντανούς.

Κατά τον ίδιο τρόπο και η ψυχή, όταν μπλεχθεί στα σύρματα και στους περισπασμούς των ρευμάτων της ζωής, εάν δεν έλθει στα συγκαλά της, αφού ξεζαλιστεί από την κακία της ύλης και δεν εννοήσει ότι μολονότι είναι θεία και αθάνατη, όμως συνεδέθη, για να δοκιμαστή, με την ολιγόχρονη, πολύπαθη και θνητή ύλη του σώματος, μέλλει να παρασύρεται από τις σωματικές ηδονές στην καταστροφή, καταφρονώντας τον εαυτό της και μεθυσμένη από την αγνωσία (του Θεού) μιας και δεν θ' αντιλαμβάνεται την κατάστασή της, ούτε θα βοηθάει τον εαυτό της, αφανίζεται και βρίσκεται έξω από τους σωζόμενους. Διότι πολλάκις το σώμα μας συμπαρασύρει σαν ποτάμι προς απρεπείς ηδονές.

143. ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΣΤΑ ΠΑΘΗ

Η λογική ψυχή, μένοντας αμετακίνητη στην καλή προαίρεση (διάθεση), χαλιναγωγεί σαν τ' αλόγα το θυμικό και το επιθυμητικό και νικώντας τα ακαταλόγιστα πάθη της, τα περισφίγγει και καταβάλλοντος τα στεφανώνεται και αξιώνεται να έχει κατοικία στους ουρανούς.

Αυτό είναι έπαθλο νίκης και των κόπων, που λαμβάνει από τον Θεό που την έκτισε.

144. Η ΠΙΣΤΗ ΨΥΧΗ ΔΕΝ ΘΟΡΥΒΕΙΤΑΙ

Η αληθινά λογική ψυχή, βλέποντας τις ευτυχίες των πονηρών και την ευημερία των αναξίων δεν θορυβείται, σαν φαντάζεται τις απολαύσεις τους στη ζωή αυτή, όπως οι ασυλλόγιστοι άνθρωποι.

Διότι γνωρίζει πολύ καλά και της τύχης το άστατο και του βίου το άδηλο και της ζωής το ολιγοχρόνιο και της δικαιοσύνης του Θεού το αδωροδόκητο και πιστεύει η ψυχή αυτή ότι, ακόμη και για την αναγκαία τροφή της ο Θεός δεν παραμελεί.

145. Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΑΠΟΛΑΥΣΕΩΝ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Η ζωή του σώματος και η απόλαυση του βίου τούτου, μέσα σε πολύν πλούτο και σε εξουσία, καταντούν θάνατος της ψυχής. Ενώ ο κόπος και η υπομονή και η μετ' ευχαριστίας στέρησης και ο θάνατος (νέκρωσης) του σώματος, είναι ζωή και αιώνια τροφή (απόλαυσης) της ψυχής.

146. Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΗΣ ΑΙΩΝΙΟΤΗΤΑΣ

Η λογική ψυχή, καταφρονώντας την υλική κτίση και την ολιγόχρονη ζωή, εκλέγει και προτιμά την ουράνια απόλαυση και την αιώνια ζωή, που την παίρνει από το Θεό με τη χρηστή πολιτεία (συμπεριφορά).

147. ΜΟΛΥΝΣΗ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΑΠΟ ΚΑΚΗ ΣΥΝΑΝΑΣΤΡΟΦΗ

Όσοι φορούν ρούχα βουτηγμένα στη λάσπη, λερώνουν τα ρούχα αυτών που θ' ακουμπήσουν επάνω τους. Κατά τον ίδιο τρόπο και οι κακής προαιρέσεως, που ακολουθούν στραβό δρόμο στη ζωή, όταν συναναστρέφονται με τους απλοϊκότερους και τους μιλούν λόγια άπρεπα, μολύνουν σαν βόρβορος με την ακοή την ψυχή τους.

148. ΑΡΧΗ ΑΜΑΡΤΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΗ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Αρχή αμαρτίας είναι η επιθυμία, με την οποία χάνεται η λογική ψυχή. Αλλά

αρχή σωτηρίας και βασιλείας των ουρανών, γίνεται στην ψυχή η αγάπη.

149. ΣΑΝ ΣΚΟΥΡΙΑΣΜΕΝΗ Η ΑΜΕΛΗΣ ΨΥΧΗ

Όπως το παραμελημένο χάλκωμα, που δεν το περιποιείται κανείς, σαπίζει πεταμένο και αχρησιμοποίητο από τη σκουριά, γίνεται άχρηστο και σιχαμερό, κατά τον ίδιο τρόπο και η αργή ψυχή, που δεν φροντίζει για τη χρηστή πολιτεία και για την επιστροφή προς τον Θεό, φθείρεται κι' αυτή, όπως ο χαλκός από τη σκουριά και καταντά ποταπή και άχρηστη προς σωτηρία, επειδή χωρίζει τον εαυτό της, με τις πονηρές πράξεις του σκότους, από τη σκέπη και προστασία του Θεού και έτσι σωρεύεται επάνω της η κακία, που μαζεύεται σαν σκουριά επάνω στην ύλη του σώματος, από την (πνευματική) αδιαφορία της.

150. ΑΓΑΘΟΣ, ΑΠΑΘΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΤΑΒΛΗΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ

Ο Θεός είναι αγαθός και απαθής και αμετάβλητος. Εάν κανείς θεωρεί εύλογο και αληθινό ότι δεν μεταβάλλεται ο Θεός, αλλά απορεί:

Πως χαίρει με τους αγαθούς και αποστρέφεται τους κακούς, οργίζεται με όσους αμαρτάνουν και γίνεται ίλεως όταν λατρεύεται;

Είναι πρόπον να ειπούμε, ότι ο Θεός ούτε χαίρει ούτε οργίζεται, διότι το να χαίρει κανείς και να λυπάται είναι πάθος, ούτε με δώρα κολακεύεται, διότι θα νικιόταν από την ηδονή. Δεν είναι σωστό και δίκαιον, να επηρεάζεται το θείον, ευμενώς ή δυσμενώς, από τα ανθρώπινα πράγματα. Αλλά ο Θεός είναι αγαθός. Μόνον ωφελεί και ουδέποτε βλάπτει. Μένει πάντα ο ίδιος. Εμείς όμως, μένοντας αγαθοί, επειδή έτσι Του μοιάζουμε, συναπτόμαστε με το Θεό, κι' αν γίνομαι κακοί, χωριζόμαστε από το Θεό, επειδή παύουμε να του μοιάζουμε. Εάν ζούμε την αρετή, προσκολλόμαστε (και αφοσιωνόμαστε) στο Θεό. Εάν γίνομαι κακοί, Τον κάνομε εχθρό μας (ανθρωποπαθώς), αφού δεν θα οργίζεται άδικα, μιας και τα αμαρτήματά μας όχι μόνον δεν αφήνουν το Θεό να λάμπει μέσα μας, αλλά και μας δένουν με τους δαίμονας, που θα μας κολάσουν.

Όταν όμως, με προσευχές και με καλά έργα, βρίσκομαι άφεση των αμαρτιών, δεν υπηρετούμε το Θεό ούτε Τον μεταβάλλομε, αλλά με τα έργα και με την μας προς το θείον γιατρεύαμε τη δική μας την κακία. Και πάλιν απολαμβάνουμε την αγαθότητα του Θεού.

Όστε είναι το ίδιο να ειπούμε πως ο Θεός αποστρέφεται τους κακούς και ο ήλιος κρύβεται στους στερημένους όραση.

151. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΕΥΣΕΒΕΙΑ

Η ευσεβής ψυχή γνωρίζει το Θεό των όλων. Διότι η ευσέβεια δεν είναι τίποτε άλλο, παρά το να κάνουμε το θέλημα του Θεού, πράγμα που είναι γνώσης του Θεού και συνίσταται στο να είναι ο άνθρωπος άφθονος (χωρίς φθόνο), φρόνιμος, πράος, χαριστικός κατά δύναμιν, κοινωνικός, αφιλόνηκος και ότι αρεστό στο θέλημα του Θεού.

152. Ο ΦΟΒΟΣ ΘΕΟΥ - ΦΑΡΜΑΚΟ ΠΑΘΩΝ

Η γνώσης (του θελήματος) του Θεού και ο φόβος του Θεού είναι θεραπευτικά μέσα των υλικών παθών. Διότι αν κατέχει την ψυχή η αγνωσία του Θεού, θα μείνουν τα πάθη ανίατα και θα σαπίσουν ολότελα την ψυχή. Η ψυχή σαπίζει, σαν από χρόνιο έλκος, από την κακία, για την οποία είναι ανεύθυνος ο Θεός, μιας κι έστειλε στους ανθρώπους επιστήμη και γνώση.

153. ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΓΝΩΣΗΣ

Τον άνθρωπο τον γέμισε ο Θεός με επιστήμη και γνώση, φροντίζοντας να ξεκαθαρίσει τα πάθη και την αυθαίρετη κακία και θέλοντας, από την αγαθότητά Του, να μεταθέσει το θνητό στην αθανασία (να κάμει τον άνθρωπο αθάνατο).

154. ΚΑΘΑΡΟΣ ΝΟΥΣ ΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΘΕΟ

Μόνον ο νους που είναι μέσα σε καθαρή και φιλόθεο ψυχή βλέπει αληθινά τον αγέννητο και αθεώρητο και ανείπωτων Θεό, που είναι ο μόνος καθαρός για τους καθαρούς στην καρδιά.

155. ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΕΙΑ ΨΥΧΗΣ

Στέφανος αφθαρσίας, αρετή και σωτηρία του ανθρώπου, είναι το να υποφέρει ευχαρίστως και με προθυμία τις συμφορές. Μεγίστη βοήθεια της ψυχής γίνεται η κυριαρχία θύμου, γλώσσης, κοιλίας, ηδονών.

156. Η ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Η συνεκτική δύναμη του κόσμου είναι η πρόνοια του Θεού. Και δεν υπάρχει πουθενά τόπος έρημος από τη θεία Πρόνοια. Πρόνοια είναι ο αυτοτελής (ο απολύτως τέλειος) λόγος του Θεού, που δίδει τον τύπο (τη μορφή) της ύλης από την οποία προέρχεται ο κόσμος και είναι δημιουργός και τεχνίτης όλων των γινομένων. Γιατί δεν είναι δυνατόν να

στολισθεί η ύλη χωρίς τη διακριτική δύναμη του λόγου, ο οποίος είναι εικόνα και νους και σοφία και πρόνοια του Θεού.

157. ΠΩΣ ΚΥΛΑ Η ΨΥΧΗ ΣΤΗΝ ΑΜΑΡΤΙΑ

Η επιθυμία, που προέρχεται από την ενθύμηση (αναμνήσεις), είναι ρίζα των σκοτεινών παθών.

Η ψυχή καθώς βυθίζεται στην ανάμνηση της επιθυμίας, αγνοεί τον εαυτό της, ότι είναι πνοή Θεού κι έτσι κατακυλάει προς το αμάρτημα, χωρίς να λογαριάζει η ανόητη, τα μετά θάνατον κακά.

158. ΟΙ ΑΝΙΑΤΕΣ ΨΥΧΙΚΕΣ ΑΡΡΩΣΤΙΕΣ

Πιο μεγάλη και ανίατη αρρώστια και απώλεια της ψυχής είναι η αθεΐα και η φιλοδοξία. Διότι (αυτά που είναι) η επιθυμία του κακού, είναι στέρησης του αγαθού. Αγαθόν δε είναι το να κάνη κανείς άφθονα όλα τα καλά, όσα αρέσουν στο Θεό των όλων.

159. Ο ΘΕΟΣ ΜΟΝΟΝ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ ΟΜΙΛΕΙ

Μόνος ο άνθρωπος είναι δεκτικός του Θεού (μπορεί να νοήσει τον Θεό). Διότι μόνον μ' αυτό το ζώον ομιλεί ο Θεός, τη νύχτα με τα όνειρα και την ημέρα με το νου. Και με όλα προλέγει και προσημαίνει τα μέλλοντα αγαθά στους άξιους Του ανθρώπους.

160. ΓΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τίποτε δεν είναι δύσκολο σ' αυτόν που πιστεύει και θέλει να νοήσει τον Θεό. Εάν μάλιστα θέλεις και να Τον δεις, βλέπε την αρμονία και την πρόνοια όλων όσα έγιναν και γίνονται με το λόγο Του. Πάντα δε (έγιναν) για τον άνθρωπο.

161. ΑΓΙΟΣ Ο ΚΑΘΑΡΟΣ ΑΠΟ ΚΑΚΙΑ

Άγιος ονομάζεται ο καθαρός από κακία και αμαρτήματα. Γι' αυτό και μεγαλύτερο κατόρθωμα της ψυχής, που και στο Θεό αρέσει, είναι το να μην υπάρχει κακία στον άνθρωπο.

162. ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Το όνομα καθορίζει ένα πράγμα μεταξύ πολλών. Άρα είναι ανόητο να νομίζει κανείς ότι ο Θεός, ενώ είναι ένας και μόνον, έχει άλλο όνομα. Γιατί το όνομα Θεός αυτό ακριβώς σημαίνει: Τον άναρχο που τα έφτιασε όλα για τον άνθρωπο.

163. ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ ΚΑΙ ΘΕΟΣ

Εάν η συνείδησής σου σε ελέγχει για πράξεις πονηρές και τις παραδέχεσαι, τότε κόψε τες από την ψυχή σου, προσδοκώντας τις καλές πράξεις. Διότι ο Θεός είναι δίκαιος και φιλόανθρωπος.

164. ΠΟΙΟΣ Ο ΑΧΩΡΙΣΤΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Γνωρίζει τον Θεό και γνωρίζεται από τον Θεό ο άνθρωπος που επιδιώκει με κάθε τρόπο να είναι αχώριστος από το Θεό. Αχώριστος του Θεού γίνεται ο άνθρωπος που μένει αγαθός παρά πάντα (τα εμπόδια) και κυριαρχεί σ' όλες τις ηδονές, όχι επειδή του χορηγήθηκαν λιγιστές, αλλά από θέληση και εγκράτεια δική του.

165. ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΝΟΗΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ευεργέτησε αυτόν που σε αδικεί και θάχης φίλο το Θεό. Σε κανένα μη διαβάλεις τον εχθρό σου. Εξάσκησε αγάπη, σωφροσύνη, υπομονή, εγκράτεια και τα όμοια. Γιατί αυτή (η εξάσκησης) είναι η γνώσης του Θεού και ακολούθησις του Θεού, μέσω ταπεινοφροσύνης και των ομοίων αρετών. Αυτά δεν είναι έργα των τυχόντων, αλλά ψυχής νοητικής (που εννοεί την πνευματική της φύση).

166. ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΑΓΓΕΛΩΝ-ΑΝΘΡΩΠΩΝ-ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤΩΝ

Με αφορμή αυτούς που τολμούν να λέγουν ασεβώς ότι τα φυτά και τα λάχανα έχουν ψυχή, έγραψα το κεφάλαιο αυτό προς χάριν των απλών ανθρώπων, για να έχουν κάποια είδηση (σχετική).

- Τα φυτά έχουν μεν τη φυσική ζωή, αλλά ψυχή δεν έχουν.
- Ο άνθρωπος λέγεται λογικό ζώον, διότι έχει νουν (νόηση-σκέψη), (ο οποίος νους) καταλαβαίνει και μαθαίνει τέχνες και επιστήμες.
- Τα άλλα όμως ζώα της γης και του αέρος έχουν φωνή, γιατί έχουν πνεύμα (πνοή) και ψυχή (αισθητικό βίον).
- Και όλα μεν όσα μεγαλώνουν και μικραίνουν (γηράσκουν) είναι μεν ζώα (ζώντα όντα), γιατί ζουν και αυξάνονται, αλλά δεν έχουν όλα ψυχή.

- Εις τα ζώα (γενικώς τα ζώντα όντα), διακρίναμε τέσσαρα διάφορα (είδη) διότι:
- Όλα τα άλλα δεν μπορούν να υπάρξουν χωρίς ζωή (αφανίζονται μετά θάνατον). Κάθε όμως ψυχή, μολονότι ανθρώπινη, είναι αεικίνητη από έναν τόπο σ' άλλον τόπο.

167. ΟΙ ΦΑΝΤΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΗΔΟΝΩΝ

Όταν σου έλθουν φαντασίες κάποιας ηδονής, φυλάξου, μήπως αμέσως συναρπαγής απ' αυτήν. Και αφού κυριαρχήσεις λίγο τη φαντασία, θυμήσου το θάνατο και σκέψου πως είναι ανώτερη ηδονή, να έχεις συνειδητή επίγνωση πως νίκησες αυτή την πλάνη της ηδονής.

168. ΠΑΘΟΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑ

Όπως στην κάθε γέννηση συνυπάρχει και το πάθος, διότι κάθε τι που γεννιέται στη ζωή αυτό και φθείρεται, έτσι και στο πάθος ενυπάρχει η κακία. Μη λοιπόν πεις, ότι ο Θεός δεν μπορούσε να κόψει την κακία. Διότι αυτοί που τα λένε αυτά, τα λένε από αναισθησία και από μωρία.

Δεν υπήρχε πραγματικά ανάγκη να κόψει ο Θεός την ύλη, διότι αυτά είναι πάθη της ύλης (υλικά).

Ο Θεός όμως ξέκοψε την κακία από τους ανθρώπους για το συμφέρον τους και τους δώρισε νουν και επιστήμη και γνώση και διάκριση του καλού, ώστε, γνωρίζοντας την κακία και ότι βλαπτόμαστε απ' αυτήν, να την αποφεύγομε. Αλλά ο ανόητος άνθρωπος ακολουθεί την κακία και σεμνοπερηφανεύεται γι' αυτήν και μάχεται, σαν περιπλεγμένος σε δίχτυα, κυριευμένος εσωτερικά απ' αυτήν, χωρίς να μπορέσει ποτέ να ανυψωθεί διανοητικά, για να ιδεί και να γνωρίσει τον Θεό, ο οποίος όλα τα έκαμε προς σωτηρία και αποθέωση του ανθρώπου.

169. ΠΟΥ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΤΟ ΑΓΑΘΟ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΚΟ

Τα θνητά (οι κακοί άνθρωποι) φθονούν τους εαυτούς τους γι' αυτό προγνωρίζουν αυτόν τον θάνατο. (Διότι) κάθε τι το αθάνατο είναι αγαθό και γι' αυτό το προσλαμβάνει η όσια (αγνή) ψυχή. Ενώ κάθε θνητό είναι κακό και γι' αυτό συνταιριάζει με την ανόητη και άθλια ψυχή.

170. ΣΤΟΝ ΥΠΝΟ ΣΟΥ ΝΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

Όταν πηγαίνεις ευχαριστημένος να πέσεις στο κρεβάτι σου, αφού αναλογιστείς μέσα σου τις ευεργεσίες και την τόσο μεγάλη πρόνοια του Θεού, γεμίζεις από αγαθές έννοιες και χαίρεσαι περισσότερο.

Τότε ο ύπνος του σώματος γίνεται για σένα ξύπνημα της ψυχής και το κλείσιμο των ματιών σου γίνεται αληθινή δράσις του Θεού και η σιωπή σου, κυοφορώντας μέσα σου το αγαθόν, αναπέμπει συνειδητά, από το βάθος της ψυχής και μ' όλη της τη δύναμη, δόξα προς το Θεό των όλων.

Διότι, όταν απουσιάζει η κακία από τον άνθρωπο, τότε, παραπάνω από κάθε πολυτελή θυσία, η ευχαριστία και μόνη αρέσει στο Θεό. Σ' Αυτόν πρέπει η δόξα εις τους αιώνας των αιώνων.

Αμήν.